ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 67(5249)
Субота, 16 чэрвеня 2001 года

Кошт у розніцу — 51 руб.

Пра што б хацелася сказаць на II з'ездзе настаўнікаў Рэспублікі Беларусь

Надышоў час прафесіяналаў

Сённяшняя адукацыя мае шмат праблем. Але на з'ездзе настаўнікаў неабходна абмеркаваць і праблемы бібліятэк адукацыйных устаноў, бо ад стану інфармацыйнага забеспячэння вучэбнага працэсу залежыць выкананне настаўнікам яго прафесійных абавязкаў. Якасная работа школьнай бібліятэкі, напрыклад, можа зняць значную частку праблем настаўнікаў.

Сёння рэальныя ўмовы існавання бібліятэк некаторых школ, ПТВ і нават тэхнікумаў зусім не адпавядаюць патрабаванням часу і не даюць магчымасці ўплываць на адукацыйны працэс.

Яскрава характарызуе сітуацыю тое, што ў многіх дакументах адукацыі школьныя бібліятэкі амаль не згадваюцца. Ці можна гаварыць пра сапраўдную інфарматызацыю адукацыі, ігнаруючы тых, каму належыць сёння вядучая роля ў інфармацыйным забеспячэнні вучэбнага працэсу?

Калі паслугі, што прапануе сёння бібліятэка, замяніць на выкананне ёю функцый інфармацыйнага цэнтра, адукацыйны працэс атрымае сапраўдную падтрымку ў выглядзе электронных каталогаў, баз дадзеных, нетрадыцыйных носьбітаў інфармацыі і г.д. Але без паразумення з кіраўніцтвам установы немагчыма зрабіць бібліятэку сучаснай, бо наяўнасць ці адсутнасць камп'ютэра або чытальнай залы залежыць ад кіраўніка.

Адной з прычын заняпаду некаторых бібліятэк з'яўляецца стаўленне да яе кіраўніцтва школы. Менавіта адміністрацыі трэба паклапаціцца пра тое, каб бібліятэка не нагадвала набіты таварам склад і там не працаваў "спецыяліст" пасля трохмесячных бухгалтарскіх курсаў.

Сёння надышоў час прафесіяналаў. Прынцыпова змянілася сама сутнасць як адукацыі, так і бібліятэчнага абслугоўвання. Відавочна, што выкладанне пэўнага прадмета патрабуе адпаведнай адукацыі. Тады чаму ў нашых бібліятэках сёння так многа выпадковых людзей? Адміністрацыю школы павінен хваляваць такі, напрыклад, факт: каля двух тысяч вучняў абслугоўваюць два (!) бібліятэкары. Пры такой нагрузцы немагчыма забяспечыць нават самы неабходны мінімум паслуг, не гаворачы ўжо пра захаванасць фондаў і элементарны парадак.

Наш час дае магчымасць прымаць рашэнні, дзейнічаць рознаварыянтна дзеля дасягнення пэўных мэтаў. Але такая дзейнасць спалучаецца з адказнасцю. І не заўжды, на жаль, знаходзяцца людзі, здольныя прыняць рашэнне і згодныя ўзяць на сябе за яго адказнасць. Аналізуючы стан бібліятэк сістэмы адукацыі, бачыш лепшы вынік менавіта там, дзе імкнуцца нешта змяніць. Але для многіх прывычней скардзіцца на тое, што ў фондах школьных бібліятэк, напрыклад, няма даведачнай літаратуры, чым аднойчы мэтанакіравана прыдбаць энцыклапедыі, слоўнікі і даведнікі за грошы, атрыманыя бібліятэкамі за макулатуру. У адным з раённых аддзелаў адукацыі нашай рэспублікі я сустрэла такі варыянт рашэння праблемы.

Можна шкадаваць, што павышаць кваліфікацыю бібліятэкараў у міжкурсавы перыяд няма каму, а можна на ўзроўні раёна стварыць умовы для эфектыўнай дзейнасці метадычнага аб'яднання і даць яму магчымасць вырашаць прафесійныя пытанні.

Загадчыцы бібліятэк маюць магчымасць знайсці дадатковыя крыніцы дакамплектавання. Але ўзнікае пытанне, якое мне задала падчас курсаў адна з бібліятэкараў: "Вось вы вучыце: туды тэлефанаваць, туды звярнуцца, там дамовіцца... А што рабіць, калі наша кіраўніцтва не праяўляе зацікаўленасці? Можа, дзве назвы падпіскі ў сталічнай школе здаюцца дастатковымі? І як я буду ўсё гэта рабіць, калі працую адна і абавязана ўвесь час знаходзіцца на абслугоўванні?" Чаму мы не давяраем спецыялістам? Часта з-за гэтага людзі звяртаюцца за кансультацыямі па пытаннях, якія не павінны былі ўзнікаць: ці можна не зачыняць бібліятэку на санітарны дзень, ці можна на аднаго супрацоўніка планаваць 30 масавых мерапрыемстваў, ці можна згублены падручнік замяніць дэтэктывам ці зборнікам амерыканскай фантастыкі і г.д.

Крыўдна, калі бачыш недавер да спецыялістаў. Бібліятэкар вырашае знізіць кнігазабяспечанасць, што дасць магчымасць адкрыць для карыстальнікаў значную колькасць фондаў. Па розных прычынах у нас зрабіць пераразмеркаванне звышскладана нават паміж некалькімі школьнымі бібліятэкамі і амаль немагчыма паміж бібліятэкамі рознай ведамаснай прыналежнасці. Хіба можна пры нашай беднасці дазваляць, каб вострaнеабходныя у іншым месцы фонды стаялі нерухома? Хто можа лепш за бібліятэкара ведаць патрэбы чытачоў, тым больш што гэта работа павінна здзяйсняцца супольна з выкладчыкамі дысцыплін? Чаму і ў каго ўзнікла думка пра недапушчальнасць руху фондаў, калі гэта сусветная практыка?

Зніжае якасць работы заганная, але распаўсюджаная практыка амаль не разглядаць пытанні, звязаныя з работай бібліятэкі, на педагагічных саветах. Значна больш было б карысці, калі б пры разглядзе любога пытання ўлічваўся б бібліятэчны аспект. Тады для кіраўніцтва больш відавочнымі былі б патэнцыяльныя магчымасці такой структуры, як бібліятэка, і не паўставала б пытанне, чаму камп'ютэр трэба аддаць менавіта ў бібліятэку.

Агульная тэндэнцыя развіцця бібліятэк у сістэме адукацыі — стварэнне на іх базе медыятэк, дзе збіраюцца ўсе інфармацыйныя крыніцы незалежна ад віду. У рэспубліцы існуе вопыт, калі створаная ў адной са школ медыятэка дапамагае вырашыць і для іншых школ праблемы забеспячэння вучэбнага працэсу недрукаванымі крыніцамі: аўдыёматэрыяламі, відэакасетамі, дыскетамі і г.д. Каб дасягнуць добрых вынікаў, трэба дзейнічаць.

Вельмі малаэфектыўная традыцыйная бібліятэка без адкрытага доступу да фондаў (хоць і частковага), электроннага каталога, сістэмы заняткаў па фарміраванні бібліятэчна-інфармацыйнай культуры карыстальнікаў, чытальнай залы, выкарыстання электронных крыніц і новага ўзроўню інфармацыйнага ўзаемадзеяння з іншымі бібліятэкамі. У працы з дзецьмі важнейшай сацыяльнай задачай называецца прафілактыка так званай функцыянальнай непісьменнасці — далучэнне дзяцей да сістэматычнага чытання. Як можна замацаваць гэтую звычку пры адсутнасці арганізаванай бібліятэчнай прасторы і элементарнага камфорту?

Не магу пагадзіцца з меркаваннем, што паглядзець і прааналізаваць дзейнасць бібліятэкі можа чалавек любой прафесіі, які нават не валодае тэхналогіяй бібліятэчнай справы. Таму нездарма часта скардзяцца на неаб'ектыўнасць аналізаў работы бібліятэк, абсалютызацыю асобных накірункаў дзейнасці.

Сёння адукацыйныя ўстановы Беларусі маюць бібліятэкі самага рознага ўзроўню. Нехта з бібліятэкараў адукацыйных устаноў пры падтрымцы кіраўніцтва ўжо сёння інфармацыйна забяспечвае вучэбны працэс у адпаведнасці з патрабаваннямі часу. Нехта — толькі пачынае рэалізацыю праграмы стварэння на базе бібліятэкі інфармацыйнага цэнтра адукацыі. А ёсць і тыя, што разумеюць неабходнасць перамен, але нічога пакуль не могуць зрабіць.

Рэфармуючы адукацыйны працэс, не ігнаруйце бібліятэку і прафесіяналаў, якія там працуюць. Часта зусім "ніякая" бібліятэка — толькі адлюстраванне такой жа адукацыйнай установы.

Неабходнымі ўмовамі для стварэння творчай атмасферы, якая стымулявала б інавацыйную дзейнасць настаўніка, з'яўляюцца павага да яго прафесіяналізму і давер. Хацелася б спадзявацца, што ў час прафесіяналаў такое ж стаўленне будзе і да бібліятэкараў.

Людміла НЕСЦЯРОВІЧ,
загадчыца навукова-педагагічнага аддзела Рэспубліканскай навукова-педагагічнай бібліятэкі.

Лета–2001

"Маленькая краіна"

Па ініцыятыве Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі "Ранак" Маскоўскага раёна сталіцы на базе трох інтэрнатаў (камбіната сілікатных вырабаў, аўтобуснага парка № 5 і тралейбуснага дэпо № 3) створаны летнік для адпачынку дзяцей.

"Маленькая краіна" (так назвалі сваю часовую арганізацыю самі дзеці) налічвае пяцьдзесят "грамадзян" ва ўзросце ад 7 да 13 гадоў. Дзіцячыя пакоі ў інтэрнатах ператварыліся ў своеасаблівыя атрады, кожны з іх мае сваю назву. Напрыклад, атрад аздараўленчай пляцоўкі аўтобуснага парка мае назву "Дзьмухаўцы". Выхавальнікі ў летніку — кіраўнікі гурткоў народнай творчасці цэнтра "Ранак".

Вольга Рыгораўна Барашка, Надзея Валяр'янаўна Маляціна, Марыя Андрэеўна Кірыенка вучаць дзяцей у цэнтры творчасці шыць, вязаць, асвойваць ганчарнае майстэрства і іншыя віды народнай прыкладной творчасці. А цяпер у летніку яны навучаюць дзяцей здароваму ладу жыцця, актыўнаму адпачынку на ўлонні прыроды, культуры паводзін.

Усе цікавыя справы "Маленькай краіны" плануюцца кіраўніком летніка, педагогам-псіхолагам Людмілай Адамаўнай Вашчыла, разам са сваімі памочнікамі-выхавацелямі і дзецьмі.

Грамадзяне "Маленькай краіны" пабывалі ўжо на цікавых выставах, у тэатры, удзельнічалі ў свяце цэнтра "Ранак", сустракаліся з кампазітарам Ігарам Лучанком і паэтам Леанідам Пранчаком. А наперадзе яшчэ так шмат захапляючых мерапрыемстваў, сустрэч і святаў!

Зінаіда МІШУРА.

НА ЗДЫМКАХ: атрад "Дзьмухаўцы" ў добрым настроі; выхавальніца Вольга Рыгораўна Барашка са сваімі дзецьмі.

Фота аўтара.

16 чэрвеня — Дзень бібліятэк

Частка культурнай прасторы

Незвычайна пачаўся 22 мая рабочы дзень у Навуковай бібліятэцы Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы. У чытальнай зале ў выкананні студэнтаў аддзялення мастацтваў гучала скрыпічная музыка. У рамках падрыхтоўкі да 200-годдзя Гродзенскай губерні тут пачалася рэалізацыя праекта "Бібліятэка як частка культурнай прасторы рэгіёна". У фае была ўстаноўлена скульптурная кампазіцыя "Рэха" — работа члена Саюза мастакоў Рэспублікі Беларусь скульптара У.У.Церабуна. У чытальнай зале ўрачыста адкрылася пастаянна дзеючая карцінная галерэя. У экспазіцыі — лепшыя дыпломныя работы студэнтаў універсітэта.

На ўрачыстасцях прысутнічалі госці з усёй Беларусі — кіраўнікі і вядучыя спецыялісты інстытуцкіх бібліятэк. Бібліятэка становіцца не толькі інфармацыйным цэнтрам, але і сапраўдным цэнтрам культуры, падкрэслівалі ў сваіх выступленнях рэктар ГрДУ імя Я.Купалы прафесар С.А.Маскевіч, дырэктар Навуковай бібліятэкі універсітэта Г.В.Данілаў, загадчык кафедры выяўленчага мастацтва А.А.Ляшчынскі.

У такой урачыстай атмасферы пачалася работа двухдзённага навукова-метадычнага семінара "Інстытуцкія бібліятэкі: удзел у інфарматызацыі навучальнага працэсу і навукова-даследчай работы". Арганізаваны па ініцыятыве Фундаментальнай бібліятэкі БДУ і навуковай бібліятэкі ГрДУ (старшыня аргкамітэта — П.М.Лапо), семінар прыцягнуў увагу кіраўнікоў метадаб'яднанняў, дырэктараў бібліятэк, а таксама спецыялістаў у галіне інфарматызацыі інстытуцкіх бібліятэк рэспублікі, перш за ўсё БДУ, БДЭУ, Беларускага універсітэта культуры, вядучых рэспубліканскіх навуковых біблятэк краіны, інстытуцкіх бібліятэк усіх рэгіёнаў Беларусі. І гэта не выпадкова. Такі семінар рэспубліканскага ўзроўню праходзіў упершыню за апошнія 16 гадоў. Трэба адзначыць, падкрэслівалі ўдзельнікі семінара (а іх было больш за 50), што семінар арганізаваны не ў сталіцы, а ў рэгіёне. А цікавасць да бібліятэкі Гродзенскага дзяржуніверсітэта была выклікана тым, што тут актыўна распрацоўваюць і ўкараняюць новыя інфармацыйныя сродкі падрыхтоўкі прэзентацый MS PowerPoint.

Распрацоўка і рэалізацыя доўгатэрміновых праграм развіцця інстытуцкіх бібліятэк, праблемы інфарматызацыі і аўтаматызацыі, выкарыстанне сусветных інфармацыйных рэсурсаў у інфармацыйна-бібліяграфічным абслугоўванні чытачоў, аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма "Бібліятэка" як частка АСК "ВНУ", стварэнне і прасоўванне афіцыйнага Web-сайта бібліятэкі ў Інтэрнеце, электронныя ўзоры прац выкладчыкаў ГрДУ як элемент электроннай бібліятэкі, мультымедыйныя тэхналогіі ў адукацыі, падрыхтоўка бібліятэчных кадраў і чытачоў да работы ва ўмовах укаранення новых інфармацыйных тэхналогій — вось далёка не поўны пералік пытанняў, абмеркаваных на семінары.

Семінар распрацаваў выніковы дакумент — рэкамендацыі "Асноўныя накірункі інфармацыйнага ўзаемадзеяння інстытуцкіх бібліятэк". Навуковая бібліятэка ГрДУ імя Я.Купалы выступіла з ініцыятывай падпісання дагавораў паміж інстытуцкімі бібліятэкамі па пастаянным бясплатным кнігаабмене.

Вынікі анкетавання паказалі, што семінар прайшоў на высокім навукова-метадычным і арганізацыйным узроўні. Вялікую цікавасць выклікала і культурная праграма семінара.

З удзельнікамі семінара сустрэліся рэктар універсітэта прафесар С.А.Маскевіч, прарэктары прафесар І.П.Мартынаў, дацэнт Ю.Р.Бяйцюк, кіраўнікі шэрага структурных падраздзяленняў Гродзенскага дзяржуніверсітэта, зацікаўленыя ў павышэнні ролі інстытуцкай бібліятэкі ва ўмовах рэфармавання вышэйшай школы.

***

Чаканні чытачоў апраўдаліся: яны трымаюць у руках выпуск бібліяграфічнага паказальніка "Карпаратыўныя інармацыйныя рэсурсы бібліятэк ВНУ г.Гродна", выдадзенага на правах рукапісу метадычным цэнтрам бібліятэк вышэйшых навучальных устаноў Гродна — Навуковай бібліятэкай Гродзенскага дзяржуніверсітэта. Мэта яго складальнікаў — даць шырокаму колу карыстальнікаў звесткі аб размеркаваных карпаратыўных інфармацыйных рэсурсах вядучых бібліятэк вышэйшых навучальных устаноў, якія ўваходзяць у метадычнае аб'яднанне бібліятэк ВНУ Гродна.

Першы выпуск паказальніка адлюстроўвае інфармацыйна-бібліяграфічныя рэсурсы навуковай бібліятэкі ГрДУ імя Я.Купалы, бібліятэк Гродзенскага дзяржаўнага аграрнага універсітэта і Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага універсітэта.

Паказальнік складаецца з трох раздзелаў, кожны з якіх адлюстроўвае інфармацыйны патэнцыял канкрэтнай бібліятэкі. У раздзелах пададзены звесткі аб электронных каталогах бібліятэк, базах даных на CD-ROM і магнітных носьбітах, спісы перыядычных выданняў, што атрымліваюцца бібліятэкамі.

Паказальнік адрасаваны бібліёграфам і шырокаму колу чытачоў.

Абітурыент–2001

У добры шлях, студэнты!

Набліжаецца час уступных экзаменаў — да іх пачатку засталіся лічаныя дні. Гэта значыць, у навучэнцаў выпускных класаў агульнаадукацыйных школ рэспублікі, гімназій, ліцэяў і іншых навучальных устаноў наперадзе — сур'ёзныя выпрабаванні. Але пераможцы заключных тураў алімпіяд "Абітурыент БДУ-2001", што нядаўна адбыліся ў Белдзяржуніверсітэце, іх ужо вытрымалі. І даволі паспяхова.

Па словах начальніка галоўнага ўпраўлення вучэбнай і навукова-метадычнай работы, адказнага сакратара прыёмнай камісіі БДУ, дацэнта В.В.Самахвала, у заключных турах алімпіяд прынялі ўдзел 809 чалавек. З іх агульная колькасць пераможцаў склала 182, а прызёраў — 194 чалавекі, гэта значыць кожны другі ад колькасці ўдзельнікаў. Варта зазначыць, што ў гэтым годзе алімпіяды праводзіліся не толькі па праграмах факультэтаў механічнай матэматыкі, матэматыкі і інфарматыкі, эканомікі, фізікі і інфарматыкі, радыёфізікі і электронікі, як гэта было ў мінулым годзе, але і па хіміі, гісторыі, геаграфіі, біялогіі, рускай і беларускай мовах.

Сярод тых, хто ўдзельнічаў у заключных турах, былі пераможцы і ўдзельнікі рэспубліканскіх, Мінскай гарадской і абласных алімпіяд, а таксама Рэспубліканскай навукова-даследчай канферэнцыі і нават удзельнікі міжнароднай навуковай канферэнцыі ў Польшчы. Гэта яшчэ раз пацвярджае, што алімпіяды "Абітурыент БДУ" праводзяцца ў гэтай навучальнай установе на высокім узроўні. Ды і ўвогуле студэнты, якія былі залічаны на факультэты па выніках алімпіяд, як падкрэслівае Віктар Самахвал, маюць стопрацэнтную паспяховасць. Сярод удзельнікаў апошніх тураў алімпіяд "Абітурыент БДУ-2001" у ліку пераможцаў — 58 навучэнцаў ліцэя БДУ, або 31,9 працэнта ад іх агульнай колькасці. Так, па хіміі на першым месцы аказаліся Аляксандр Зайдзень і Канстанцін Пархімовіч, па матэматыцы і эканоміцы — Аляксандр Лузгін, па матэматыцы — Алег Сіманенка. Больш за тое, па фізіцы, фізіцы і інфарматыцы ліцэй БДУ ўтрымлівае ўпэўненае першынство, а па біялогіі, гісторыі, матэматыцы і інфарматыцы, рускай і беларускай мовах — на трэцім прызавым месцы.

Прыемна канстатаваць, што сярод пераможцаў алімпіяды 66 чалавек — прадстаўнікі рэгіёнаў. Напрыклад, у іх ліку па колькасці набраных балаў — 36 — наперадзе вучань Слонімскай сярэдняй школы № 8 Андрэй Касінскі, якому ўступіў Андрэй Ярута з Лагойска. Другое прызавое месца па матэматыцы заняў Андрэй Астроўскі з Дзяржынска. Варта адзначыць, што вучні з гэтага горада паказалі нядрэнныя вынікі па фізіцы і інфарматыцы, а сярэдняя школа № 1 выйшла на трэцяе месца.

У той жа час Аляксей Радзівановіч з Вілейскай гімназіі быў мацнейшы па гісторыі — 36 балаў. За ім — Арцём Назаранка з гомельскай сярэдняй школы № 56. Па беларускай мове на другім месцы Вольга Палукошка са Столінскага раёна, а па рускай мове першынствавала Вольга Зуева з пінскай гімназіі № 1. Дзейны ўдзел у алімпіядзе прыняла і Наваполацкая сярэдняя школа № 9. Яе вучань, Мікалай Анісімаў, па колькасці набраных балаў у апошнім туры быў трэцім.

Колькасць пераможцаў па Мінску складае 52 чалавекі. Добра праявіла сябе Вольга Шаблоўская — яна стала другой па матэматыцы і эканоміцы. Але асабліва вызначыўся Павел Ламака з сярэдняй школы № 74 Кастрычніцкага раёна сталіцы, які паказаў па роднай мове сапраўды грунтоўныя веды. Пра гэта сведчаць 137 балаў яго рахунку. А па матэматыцы трэцяе месца заняла школа № 140 Фрунзенскага раёна.

Між іншым, найбольшая колькасць пераможцаў, як паведамілі ў прыёмнай камісіі, вызначана па матэматыцы і інфарматыцы — 42 чалавекі. Шкада толькі, што сярод іх усяго дзве дзяўчынкі — Алена Едка і Ірына Козел.

Затое дзяўчынкам падабаецца эканоміка і матэматыка. Як, зрэшты, і хлопчыкам. У алімпіядзе па гэтых прадметах ўдзельнічалі ў апошнім туры 117 чалавек. Праўда, пашанцавала толькі 16. Прызёрам і лепшым удзельнікам алімпіяды па эканоміцы і матэматыцы ў залежнасці ад паказчыкаў можа быць выстаўлена пры жаданні адпаведная адзнака па матэматыцы (пісьмова) — "9" або "8".

Зразумела, лепш быць пераможцам, чым прызёрам. Але быць прызёрам таксама нядрэнна, бо, згодна з палажэннем аб алімпіядах, якія праводзіць Белдзяржуніверсітэт, прызёры маюць права паступаць на адпаведныя факультэты на ўмовах, прадугледжаных "Правіламі прыёму ў БДУ на 2001 год" для медалістаў.

У алімпіядзе, як і ва ўсякім конкурсе, ёсць свая радасць, ёсць і свой смутак. Але тым, каму не пашанцавала сёлета, засмучацца асабліва не трэба. Па-першае, атрымана добрая практыка, паўторана тое, што неабходна ведаць на іспытах, і увогуле нічога не страчана. Па-другое, наперадзе ўступныя выпрабаванні. І на гэты раз фартуна не павінна прайсці міма.

Алена ЕВІНКА,
выпускніца сярэдняй школы № 141 Мінска.

Нам тэлефануюць

Вучацца хлопцы страляць

Па традыцыі вучэбна-палявыя стрэльбы дзесяцікласнікаў Віцебскага раёна праходзілі на палігоне ў Лосвіда. Удзельнічалі ў іх 129 хлапчукоў. Нягледзячы на дождж, яны з інтарэсам знаёміліся з вучэбным цэнтрам мабільных сіл, атрымалі ўяўленні аб службе салдат. Самым вялікім задавальненнем стала, зразумела, стральба з сапраўдных аўтаматаў Калашнікава. І як узнагарода за вытрымку і цярпенне падаспеў сапраўдны салдацкі абед, прыгатаваны на ваенна-палявой кухні.

Такія зборы раней працягваліся два тыдні, але з-за фінансавых цяжкасцяў іх прыйшлося скараціць да мінімуму. Сур'ёзна падрыхтаваць дапрызыўнікаў да службы ў школьных умовах немагчыма. Цір зачынены, зброі няма. Узбраенне вывучаецца па кніжках і макетах. Толькі выезды на палігоны і выратоўваюць.

Святлана ЛАВЕЙКІНА.

Зарплата... праз рэдакцыю?

Тры тыдні таму назад у рэдакцыю патэлефанавалі настаўнікі з Сушчоўскай школы Віцебскага раёна. Праблема заключалася ў тым, што затрымлівалася зарплата за красавік. Пасля званка ў Віцебскі раённы аддзел адукацыі і райфінаддзел пытанне вырашылася на працягу трох дзён. У чым тут справа, сказаць складана — можа, проста ўдалы збег акалічнасцей?

Аналагічны званок быў і ўчора. Але на гэты раз настаўніца нават не сказала, з якой яна школы, таму што "з дырэктарам Сушчоўскай школы ў раённым аддзеле адукацыі правялі тлумачальную работу". Паводле стану на 13 чэрвеня зарплата за май настаўнікам раёна не выплачана. Педагогі, якія збіраюцца ў адпачынак у 20-х чыслах чэрвеня, не ведаюць, ці атрымаюць яны хаця б частку адпускных. Па словах настаўніцы, у мінулым годзе грошы выдаваліся часткамі 4-5 разоў за лета. Сітуацыя ўскладняецца тым, што многія настаўнікі жывуць у Віцебску і вымушаны некалькі разоў прыязджаць за грашыма.

Цікавы момант — памылкова аддзел сацыяльных праблем рэдакцыі "НГ" назвалі "аддзелам па праблемах зарплаты". Колькі яшчэ разоў за гэта лета настаўнікам прыйдзецца атрымліваць зарплату праз лісты і званкі ў розныя інстанцыі?

Ала ШАЎЦОВА.

Паважаныя чытачы!

Працягваецца падпіска на перыядычныя выданні на другое паўгоддзе 2001 года.

Падпісацца на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштовым аддзяленні краіны і ў агенцтвах "Белсаюздруку".

Падпісны кошт для індывідуальных падпісчыкаў на месяц — 635 рублёў, на квартал — 1905 рублёў, на паўгоддзе — 3810 рублёў.

Па ведамаснай падпісцы на месяц — 1375 рублёў, на квартал — 4125 рублёў, на паўгоддзе — 8250 рублёў.

Увага!

Шаноўныя чытачы! Просім аўтараў допісаў у рэдакцыю паведамляць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас.

Гэта неабходна пры налічэнні ганарару для падатковай інспекцыі.

ПТА: новыя адукацыйныя тэхналогіі

Алгарытм узаемадзеяння

У рамках практычнай рэалізацыі Канцэпцыі выхавання дзяцей і навучэнскай моладзі на базе прафтэхустаноў Віцебскай вобласці быў праведзены рэспубліканскі семінар-практыкум намеснікаў дырэктараў па выхаваўчай рабоце ПТВ "Праблемы стварэння аўтарскіх праграм выхавання: тэорыя і вопыт".

Каменціруе гэтую падзею прарэктар па выхаваўчай рабоце Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі кандыдат псіхалагічных навук дацэнт Аксана ПАПОВА.

Хацелася б адзначыць, што ў сённяшніх умовах развіцця нашага грамадства набывае ўсё большую актуальнасць скардынаванае ўзаемадзеянне ўсіх звенняў выхаваўчага працэсу, накіраванае на асобаснае, сацыяльнае і прафесійнае станаўленне навучэнцаў прафтэхустаноў. Арыентацыя на стварэнне выхаваўчага асяроддзя спрыяе [illegible] і самарэалізацыі кожнай асобы.

Адметна, што ў гэтым накірунку эфектыўнай і мэтанакіраванай з'яўляецца дзейнасць Галоўнага ўпраўлення сацыяльнай і выхаваўчай работы Міністэрства адукацыі.

Так, распрацоўка Канцэпцыі і Праграмы выхавання дзяцей і навучэнскай моладзі сталі тымі дакументамі, якія вызначаюць сёння стратэгію і тактыку развіцця асобы. [illegible] асобасна арыентаванага выхавання і самавыхавання навучэнцаў знайшоў свой адбітак у канцэптуальных падыходах па стварэнні сістэмы выхавання ў прафесійнай адукацыі і [illegible] навучальных установах, распрацаваных Рэспубліканскім інстытутам прафесійнай адукацыі.

Прыкладам цеснага ўзаемадзеяння Міністэрства адукацыі, Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі і прафтэхустаноў рэспублікі па злабадзённай праблеме выхаваўчай работы ў сістэме ПТА стаў праведзены на Віцебшчыне семінар-практыкум.

Як зазначыў у сваім уступным слове начальнік Галоўнага ўпраўлення сацыяльнай і выхаваўчай работы кандыдат педагагічных навук Георгій Бутрым, сістэмнасць [illegible] выхаваўчага працэсу [illegible] сёння ў першую чаргу канцэптуальна-праграмным забеспячэннем цэласнага педагагічнага працэсу. Арганічным дапаўненнем да праграмы [illegible] навуковых падыходаў па праблеме развіцця асобы навучэнца стала выступленне намесніка начальніка ўпраўлення адукацыі Віцебскага аблвыканкама Тацяны Цыганковай, якая акрэсліла накірункі рэалізацыі рэгіянальнай праграмы "Выхаванне". У вобласці функцыянуюць [illegible] апорных прафесійна-тэхнічных [illegible] па выхаваўчай рабоце. Так, у Пастаўскім прафесійным ліцэі вядзецца актыўная работа па праграме грамадзянскага выхавання [illegible], праблеме "Падлетак і закон" [illegible] у віцебскім ПТВ № 59, сканцэнтравана ўвага на праблеме выбару прафесіі ў ПТВ № 154 Віцебска і г.д. На думку выступоўцы, пастаяннае ажыццяўленне праграм выхавання ў поўнай меры вызначаецца стварэннем іх метадычнага суправаджэння, пошукам новых форм выхавання, рэалізацыі выхаваўчых сістэм.

Асаблівую зацікаўленасць практыкаў выклікалі ўзнятыя праблемы павышэння эфектыўнасці выхаваўчага працэсу праз стварэнне аўтарскіх праграм выхавання. Як адзначыла ў сваім выступленні начальнік аддзела сучасных тэхналогій і метадыкі выхавання РІПА Галіна Сакалова, сёння ў ПТНУ напрацаваны дастатковы практычны вопыт у стварэнні праграм па розных накірунках выхаваўчай дзейнасці. Так, напрыклад, выклікаюць зацікаўленасць аўтарскія праграмы работы намесніка дырэктара па выхаваўчай рабоце Гродзенскага дзяржаўнага прафесійна-тэхнічнага каледжа лёгкай прамысловасці Н.Сулай па тэме "Цяжкае ўзыходжанне да сябе", намесніка дырэктара па выхаваўчай рабоце М.Мажэйка з Пастаўскага прафесійнага ліцэя па тэме "Фарміраванне грамадзянскага станаўлення навучэнцаў да сям'і", намесніка дырэктара па выхаваўчай рабоце Мінскага ВПВ гандлю Р.Бараноўскай па тэме "Выхаванне духоўнай сацыяльна адаптаванай асобы праз адукацыю і прафесіяналізм".

Характэрна, што распрацаваныя праграмы зарыентаваны на сістэму ўзаемадзеяння ўсіх удзельнікаў педагагічнага працэсу, куды ўваходзяць не толькі куратары вучэбных груп, выхавацелі, псіхолагі, сацыяльныя педагогі, але і бацькі, прадстаўнікі праваахоўных органаў, прадпрыемстваў, грамадскіх арганізацый і, безумоўна, самі ж навучэнцы. Але, як адзначылі ўдзельнікі семінара, змест і метадычнае забеспячэнне выхаваўчай працы ў большай ступені [illegible] педагогаў [illegible] працэсу. [illegible]

метадычнага забеспячэння выхаваўчых праграм. Гэтыя праблемы сталі ў цэнтры выступлення В.Луцаева, загадчыка кафедры педагогікі і выхавання РІПА, Т.Карсюхай, дацэнта кафедры псіхалогіі і карэкцыйнай работы Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта і іншых удзельнікаў семінара.

Трэба дадаць, што праблема аўтарскіх (інавацыйных, [illegible]) праграм па адукацыі з'яўляецца адной з актуальных праблем [illegible]

[illegible]

Сур'ёзнай увагі патрабуе пытанне інфармацыйнага забеспячэння. Вучэбна-метадычны цэнтр павінен акумуляваць нарматыўную, прававую, статыстычную, навукова-метадычную інфармацыю і своечасова перадаваць яе ПТНУ для ўдасканалення іх работы. На жаль, сёння далёка не ўсе навучальныя ўстановы [illegible]

У працэсе дыскусіі па ўзнятых на семінары праблемах [illegible]

Запісала
Ала КЛЮЙКО.

За сильную и процветающую Беларусь!

Вместе мы победим!

Обращение к гражданам Республики Беларусь руководителей политических партий и общественных объединений республики

Дорогие соотечественники!

Все мы помним, что в 1994 году наша республика находилась в тяжелейшей ситуации. Процветавшая в годы существования СССР Беларусь стараниями отечественных и зарубежных разрушителей начала превращаться в нищую, беспомощную страну, в которой царили хаос и нравственное одичание.

Так называемые "перестройщики" горбачевского замеса довели почти до полного уничтожения нашу промышленность и сельское хозяйство. Проводя псевдорыночные реформы, они лишили работы сотни тысяч человек, намечали разгон колхозов и совхозов, чтобы нашими предприятиями и землей владел не белорусский народ, а кучка продажных местных олигархов и зарубежных магнатов.

В 1994 году белорусские граждане сделали правильный выбор — избрали на высший государственный пост Александра Григорьевича Лукашенко, человека долга, совести и чести.

Сегодня, при всех имеющихся трудностях, основные жизненные блага — продукты питания, одежда, обувь, жилье, основные медикаменты, учебники для детей доступны для всего населения Беларуси.

Мы уже подзабыли про уродливую талонно-купонную систему, которая унижала человеческое достоинство.

Начиная с 1994 года руководством страны сделано многое, чтобы остановить роковое развитие событий.

Сегодня работают заводы и фабрики, день в день выплачиваются пенсии и пособия, почти без задержек наши граждане получают зарплату. Остается на самом низком уровне плата за квартиры и электроэнергию. В республике не прекращается строительство жилья.

В сложных условиях суверенного "плавания", при отсутствии полезных ископаемых и собственных энергоресурсов, республике удалось наладить организованную общественную жизнь, взять курс на стабильное развитие и повышение уровня жизни граждан. В стране сохранилась вера в равенство и справедливость.

Недоброжелатели белорусского народа хотели, чтобы наша республика подверглась международной изоляции. Но и этого им сделать не удалось.

Более того, Беларусь за последние семь лет смогла занять свое положение на международной арене. С каждым днем растет число наших партнеров и друзей за рубежом. Тает "лед недоверия" между Беларусью и европейскими государствами. Укрепляются связи с Китаем, Индией и другими странами. Подобающее место наша республика заняла в СНГ. По уровню и качеству жизни она обошла все страны Содружества.

Помня о наших духовных, исторических и родственных корнях с русским народом, понимая неразрывность экономических связей с великой Россией, руководство Беларуси инициировало создание Союза с Российской Федерацией и получило полную поддержку белорусского и российских народов.

Лгут те, кто говорит, что у нас не идут реформы. В Беларуси идут спокойные, взвешенные изменения, а не шоковые, чреватые обеднением основной массы населения реформы государственного устройства, экономики и финансовой системы.

В республике продолжается демократизация во всех сферах жизни общества, широкие слои населения привлекаются к обсуждению самых важных государственных проблем.

Стоит напомнить, что именно после всенародных опросов в Беларуси установилась политическая стабильность, белорусский и русский языки стали равноправными государственными языками.

Конечно, жизнь нашего народа пока далека от процветания и совершенства, многие наши граждане живут трудно. Еще не устранено все то негативное, что сумели натворить бывшие горе-реформаторы, не удалось избежать определенных просчетов и ошибок.

Однако в нашей республике сохраняется гражданский мир, нет беженцев, отсутствует национальная и религиозная рознь.

Все хорошее, что удалось сохранить и создать, мы связываем с действующим Президентом Республики Беларусь Александром Григорьевичем Лукашенко.

Учитывая все сказанное, мы, руководители политических партий и общественных организаций, входящих в Республиканский координационный совет, считаем, что сегодня на политической арене республики нет более надежного и ответственного, более подготовленного и дальновидного деятеля, чем Александр Григорьевич Лукашенко.

Мы убеждены, что только под его руководством будут преодолены негативные процессы в экономике, социальных отношениях и культуре, последовавшие после разрушения СССР.

О том, каким путем пойдет наша страна в ближайшие пять лет, было решено на 2-ом Всебелорусском народном собрании. Это разумная программа действий, она обещает наибольшие плоды для каждого гражданина нашей страны.

Но не всех это радует. У нас в стране действуют и иные силы, пользующиеся поддержкой извне. Сегодня те, кто занимал высокие государственные посты, но потерял свои портфели из-за непригодности к ответственной работе, сомкнувшись с национал-радикалами, опять рвутся к власти, помышляя о каком-то "реванше" и разводя демагогию вокруг "общеевропейских ценностей".

Если они захватят власть, они перекроят весь лад нашей еще не устоявшейся жизни, лишат нас государственного двуязычия, выбросят с предприятий "лишних" работников, разгонят коллективные сельские хозяйства, прекратят социальную поддержку государства по самым важным статьям, сделают все, чтобы оторвать Беларусь от России. В этом случае особенно тяжелая судьба ждет наших ветеранов и молодежь. Огромный ущерб будет нанесен национальной культуре и духовности общества. Возобладает организованный криминал.

От имени Республиканского координационного совета мы призываем всех граждан Республики Беларусь включиться в широкое народное движение в поддержку действующего Президента.

Призываем всех, кому дорого будущее нашего Отечества, занять место в наших рядах!

Вместе мы победим!

В.А.Александрович, председатель Совета Белорусской социально-спортивной партии

В.А.Боровик, председатель общественного объединения "Международный Союз молодежи "Единение"

Т.Н.Бондарь, председатель международного общественного объединения "Послы славянства"

В.Е.Витковский, заместитель председателя Республиканской партии

Г.И.Власов, председатель Белорусского общественного объединения "Русь"

А.В.Волошин, президент Белорусской ассоциации промышленников и предпринимателей

М.Ф.Егоров, председатель Белорусского Фонда мира

Н.И.Еркович, Верховный атаман Всебелорусского Объединенного казачества

Н.А.Ермакова, председатель Белорусского Союза женщин

Д.А.Иванов, председатель Белорусского Союза офицеров

И.М.Лученок, председатель Белорусского Союза композиторов

В.К.Макеев, лидер Белорусского Союза "Отечество"

Г.Г.Маньшин, председатель Белорусско-Российского общественного Комитета "Союз"

А.И.Нетылькин, председатель Республиканской партии труда и справедливости

А.Н.Новиков, председатель Белорусского общественного объединения ветеранов

М.Е.Образов, президент общественного объединения "Фонд помощи жертвам Чернобыльской катастрофы "26 апреля"

М.М.Осипова, председатель общественного объединения "Граждане за национальную безопасность"

Н.Н.Парукова, председатель благотворительного общественного объединения "Чернобыльский аист"

Г.В.Соколовский, первый заместитель председателя Белорусского Союза журналистов

Ю.В.Соловьев, первый секретарь ЦК Белорусского патриотического Союза молодежи

В.К.Тоестев, председатель Белорусского Союза ветеранов войны в Афганистане

К.К.Украинец, первый заместитель председателя правления общественного объединения "Белорусское общество "Знание""

В.К.Пальченко, заместитель председателя Белорусской патриотической партии

Н.П.Фомичев, председатель общественного объединения "Белорусская ассоциация педагогов"

В.А.Чердынцев, председатель общественного объединения "Белорусское профессорское собрание"

В.В.Чикин, Первый секретарь ЦК Коммунистической партии Белоруссии

М.В.Шиманский, председатель Аграрной партии

А.Н.Шичков, заместитель исполнительного секретаря Центрального совета Союзной общественной палаты

Л.Е.Школьников, заместитель председателя Республиканского совета общественного объединения "За демократию, социальный прогресс и справедливость" (ДСПС)

Принято 14 июня 2001 г.

Свет прыгожага

Нядаўна ў выдавецтве "Беларусь" выйшаў у свет слоўнік тэрмінаў Б.А.Лазукі "Архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: дапаможнік для вучняў"

Гэта невялікая па аб'ёму кніжка — усяго 158 старонак — хутчэй падобная на маленькую энцыклапедыю, чым на звычайны слоўнік з пэўнымі тэкставымі тлумачэннямі. Набліжае яе да такіх выданняў прывабнае мастацкае афармленне, якое цалкам адпавядае зместу.

Шырока вядомыя і спецыяльныя тэрміны, назвы, прадметы і паняцці па архітэктуры, выяўленчаму і дэкаратыўна-прыкладному мастацтву, гісторыі, культуры, а іх каля 800, суправаджаюцца ў слоўніку карыснымі каляровымі і чорна-белымі ілюстрацыямі, малюнкамі, чарцяжамі. Такім чынам, большая частка інфармацыі падаецца не абстрактна, а на фоне твораў сусветнага мастацтва, праз сувязі з багатай беларускай нацыянальнай культурнай спадчынай.

Гэта не толькі ўзбагачае змест выдання, але, апрача ўсяго, робіць яго больш цікавым, палягчае ўспрыманне тэксту вучнямі, на якіх яно і разлічана.

Аўтар слоўніка Б.А.Лазука прызначае яго для выкарыстання ў школьнай практыцы — менавіта на ўроках выяўленчага мастацтва, сусветнай мастацкай культуры, гісторыі мастацтва, а таксама пры вывучэнні пэўных тэм і пытанняў па гісторыі літаратуры. Пры гэтым слоўнік-дапаможнік, як спадзяецца аўтар, спатрэбіцца ў рабоце настаўнікам, класным кіраўнікам, выхавальнікам. Цікавым і карысным ён будзе таксама вучням дзіцячых мастацкіх школ, навучэнцам вучылішчаў культуры і мастацтва, студэнтам гуманітарных факультэтаў універсітэтаў, выкладчыкам. Кола чытачоў не абмежавана. Можна быць упэўненым, што гэтая кніжка не толькі зацікавіць кожнага, хто возьме яе ў рукі і перагорне старонку за старонкай, але і наблізіць да Свету Прыгожага, сустрэча з якім — заўсёды радасць.

Алена ШЫЦІК.

Новыя кнігі — новыя веды

Дапаможнік — ад слова "дапамагаць"

У беларускіх выдавецтвах выходзіць шмат літаратуры, мэта якой — паглыбіць веды па асобных прадметах, тэмах, курсах ці раздзелах навукі, развіць пэўныя ўменні, павысіць узровень прафесійнай падрыхтоўкі, іншымі словамі, дапамагчы вучыцца ці вучыць.

Мы прапануем вашай увазе некаторыя з такіх выданняў. Гэта дапаможнікі, якія выйшлі ў 2001 г. у выдавецтвах "Ураджай", "Тэхналогія", "Вышэйшая школа".

В.С.Богословская. В кругу семьи рождается душа. На рус.мове. "Ураджай".

Гэтая кніга прызначана для тых, хто займаецца праблемамі сямейнага выхавання прафесійна — для класных кіраўнікоў, сацыяльных педагогаў, псіхолагаў, выхавацеляў.

Аднак пры гэтым значная ўвага ў ёй засяроджваецца на ўнутраным свеце дзяцей, духоўных адносінах і ўзаемаразуменні ў сям'і. Аўтар падкрэслівае сваё стаўленне да сям'і як да галоўнага інстытута выхавання асобы і бачыць задачу спецыялістаў-педагогаў у стварэнні разам з бацькамі спрыяльных умоў для паўнацэннага развіцця падрастаючага пакалення.

А.Верашчагіна, А.Гурко. Гісторыя канфесій у Беларусі. Мінулае і сучаснае. "Тэхналогія".

Мірнае суіснаванне людзей розных веравызнанняў характэрна для беларускага этнасу яшчэ з сярэдневечных часоў. Між тым без азнаямлення з канфесійнай гісторыяй Беларусі немагчыма зразумець і ўявіць поўную карціну гісторыі краіны, бо рэлігія займае вялікае месца ў жыцці дзяржавы і грамадства.

У дапаможніку даюцца метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі гутарак, класных гадзін, канферэнцый па азначаных тэмах, якія могуць быць выкарыстаны настаўнікамі і выхавальнікамі агульнаадукацыйнай і прафесійнай школы.

Г.А.Аладьева. Учет и отчетность. На рус.мове. "Вышэйшая школа".

У вучэбным дапаможніку разглядаюцца пытанні арганізацыі ўліку і справаздачы на гандлёвых прадпрыемствах з улікам новых нарматыўных дакументаў. Падрабязна апісваюцца правілы дакументацыі гаспадарчых аперацый, парадак складання справаздач, правядзення інвентарызацыі.

Дапаможнік будзе карысным для навучэнцаў прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў, слухачоў курсаў, работнікаў гандлю.

Алена ШЫЦІК.

У спартыўных школах праблем не памяншаецца

У 1947 годзе з адкрыццём першай спартыўнай школы ў Мінску стала фарміравацца сетка спартыўных навучальна-выхаваўчых устаноў.

Сёння ў Мінску працуюць 17 спартыўных школ упраўлення адукацыі сталіцы (у тым ліку 15 спецыялізаваных алімпійскага рэзерву), якія культывуюць 25 відаў спорту і ахопліваюць сваімі заняткамі ў секцыях каля сямі тысяч дзяцей і падлеткаў, з імі працуюць 280 трэнераў. З 1991 года ў горадзе адкрылася сетка дзіцяча-юнацкіх клубаў фізічнай падрыхтоўкі. У васьмі клубах сёння займаецца 14 тысяч дзяцей школьнага і дашкольнага ўзросту, якія, пачынаючы займацца ў клубах, як правіла, працягваюць удасканальваць сваё майстэрства ў спартыўных школах. Цяпер 220 нашых выхаванцаў уваходзяць у саставы нацыянальных каманд па розных відах спорту.

На жаль, на сённяшні дзень вельмі адчувальны недахоп не толькі высокапрафесійных трэнераў, але і трэнераў увогуле. Не спяшаюцца выпускнікі Акадэміі фізвыхавання атрымліваць трэнерскую зарплату ў спартыўных школах, не затрымліваюцца там надоўга маладыя спецыялісты. Ідуць на пенсію па стане здароўя трэнеры старэйшага ўзросту, і іх месцы застаюцца свабоднымі.

Фінансавая сітуацыя, якая пагаршаецца з году ў год, не дае магчымасці ў поўнай меры вырашаць задачы па стварэнні належных умоў для правядзення вучэбна-трэніровачных заняткаў. На працягу апошніх 10 гадоў для спартыўных школ не пабудавана ніводнага аб'екта. Фінансаванне, якое выдзяляецца, як правіла, па астаткавым прынцыпе, задавальняе патрэбнасці спартыўных школ не больш чым на 25-30 працэнтаў ад неабходнага. Востра адчуваецца недахоп якаснага інвентару і абсталявання. У той жа час затраты на аднаго ўмоўнага выхаванца спартшкол упраўлення адукацыі ў 4-6 разоў меншыя, чым у школах упраўлення па фізічнай культуры і спорце, "Дынама", хаця мы знаходзімся ў адзіным эканамічным і прававым полі. Такія ўмовы прад'яўляюць і асаблівыя патрабаванні да кіраўнікоў спартыўных школ.

Большасць кіраўнікоў выкарыстоўваюць асабістыя магчымасці ў прыцягненні сродкаў для набыцця інвентару, звяртаюцца за дапамогай да бацькоў, фундатараў пры арганізацыі спаборніцтваў, аздараўленчых мерапрыемстваў. Наладжваць розныя формы супрацоўніцтва з камерцыйнымі спартыўнымі структурамі, каб забяспечыць жыццядзейнасць школ.

Сёння 12 з 17 ДЮСШ з-за адсутнасці ўласнай базы вымушаны яе ці арандаваць для правядзення вучэбна-трэніровачных заняткаў са спартсменамі, якія маюць высокі ўзровень майстэрства, ці выкарыстоўваць базу агульнаадукацыйных школ, ПТВ, дашкольных устаноў для заняткаў з групамі пачатковай падрыхтоўкі. І калі пытанні, звязаныя з прадастаўленнем залаў, колькасцю часу на іх выкарыстанне, вырашаюцца аператыўна, то праблемы па бягучым і капітальным рамонце ўскладняюцца прававымі абмежаваннямі па ўвядзенні фінансава-гаспадарчай дзейнасці для дырэктараў спартыўных школ, якія не маюць на сваім балансе будынкаў і збудаванняў. Дырэктарскі корпус спартыўных школ адчувае дэфіцыт у маладых энергічных кіраўніках, здольных узяць на сябе цяжар клопату і адказнасці за выхаванне алімпійскага рэзерву. Сярэдні ўзрост сённяшняга дырэктара — 57 гадоў. З аднаго боку, гэта — значны багаж вопыту, ведаў, але, з другога, — адсутнасць належнай рэакцыі на зменлівыя ўмовы, інертнасць, праблемы са здароўем.

Ёсць факты зусім рознага падыходу да вырашэння праблем матэрыяльнага забеспячэння і аснашчэння школ, якія маюць уласную базу. У некаторых з іх не могуць дзесятак гадоў новыя маты купіць, правіць належную кемлівасць па прывядзенні ў парадак спартыўных збудаванняў, што перадаюцца нам на баланс.

Любы кіраўнік павінен быць добрым псіхолагам, і асабліва гэта датычыцца такога спецыфічнага асяроддзя, як спартыўнае, дзе знаходзяцца людзі, з дзяцінства нацэленыя на максімальны вынік у любым відзе дзейнасці, у якіх абвострана пачуццё саперніцтва, амбіцыёзнасць. Недаацэнка гэтых момантаў прыводзіць да канфліктных сітуацый, якія выбіваюць з рабочага рытму не толькі трэнерскія калектывы, але і бударажаць бацькоў, грамадскасць.

Таму вельмі важна ўдзяляць пільную ўвагу кадравым праблемам, пытанням маральна-псіхалагічнага клімату ў педагагічных калектывах. Кожны год Цэнтрам па фізічнай культуры і спорце гарадскога ўпраўлення адукацыі плануецца і дэталёва аналізуецца на савеце дырэктараў работа спартыўных школ. За апошнія два гады за нізкую рэзультатыўнасць работы ад сваіх пасад былі вызвалены дырэктары школ №№5,6,12. Вырашаліся цэнтрам пытанні матэрыяльнага забеспячэння, арганізацыі спартыўных мерапрыемстваў і шэрага турніраў за кошт пазабюджэтных сродкаў. Значная дапамога аказвалася школам у перыяд падрыхтоўкі спартсменаў да XXVII Алімпійскіх гульняў. З дзевяці выхаванцаў, якія прадстаўлялі нашы школы на алімпіядзе, чатыры занялі 2-е месца па мастацкай гімнастыцы, адзін — 10-е па плаванні, яшчэ адна — 11-е па стральбе і адна — 12-е месца па спартыўнай гімнастыцы. Гэты поспех з'яўляецца вынікам шматгадовай работы нашых трэнерскіх калектываў, у многім наперакор тым умовам, у якіх даводзілася рыхтаваць спартсменаў да галоўных стартаў чатырохгоддзя. Акрамя гэтага, на працягу мінулых гадоў нашы спартсмены становіліся пераможцамі чэмпіянатаў свету па мастацкай гімнастыцы, выступілі на зімовых Алімпійскіх гульнях у Нагана, былі прызёрамі і пераможцамі Еўрапейскіх першынстваў па відах адзінаборстваў, стральбе, веласпорце. Выхаванцы СДЮШАР па баскетболе ўваходзілі ў склад каманд нацыянальнай баскетбольнай лігі (ЗША).

Паводле вынікаў Рэспубліканскага агляду-конкурсу сярод 127 спецыялізаваных спартыўных школ у 2000 годзе пераможцай стала Мінская СДЮШАР № 16, другое месца заняла СДЮШАР № 1, СДЮШАР №№ 6 і 7 падзялілі трэцяе месца. У рэспубліканскай спартакіядзе каманада Мінска заняла ў комплексным заліку першае месца. Гэта сведчыць, што, наперакор праблемам, мы ідзём да поспехаў.

Эдуард КАНЗАС,
дырэктар Мінскага гарадскога цэнтра фізічнага выхавання і спорту вучнёўскай моладзі ўпраўлення адукацыі Мінгарвыканкама.

ПТА: дзень сённяшні

Подых творчасці

На сучасным этапе развіцця сістэмы адукацыі відавочна, што ніколі яшчэ метадычная служба не была так запатрабавана педагогамі, як цяпер. І гэта зразумела: абнаўленне зместу адукацыі, увядзенне дзяржаўных стандартаў, выкарыстанне рацыянальных форм і метадаў навучання вымушаюць новых падыходаў у арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу. Укараненне псіхолага-педагагічнай навукі ў практыку дазваляе выкладчыкам і майстрам вытворчага навучання знаходзіцца ў стане творчага пошуку.

У МЭТАХ вызначэння шляхоў аптымізацыі і ўдасканалення вучэбна-выхаваўчага працэсу, метадычнай работы ў ПТВ пры абласным вучэбна-метадычным цэнтры прафадукацыі Гомеля створаны вучэбна-метадычны Савет. Галоўнымі задачамі яго з'яўляюцца вывучэнне і аналіз стану вучэбна-выхаваўчай, метадычнай работы ў прафесійна-тэхнічных вучылішчах; выяўленне, абагульненне і распаўсюджанне перадавога вопыту кіруючых і інжынерна-педагагічных работнікаў па падрыхтоўцы кваліфікаваных кадраў; вывучэнне і абмеркаванне выдаваемых метадычных матэрыялаў, вучэбных дапаможнікаў, рэкамендацый, перадавога вопыту, аўтарскіх методык, іх экспертная ацэнка.

У склад Савета ўваходзяць супрацоўнікі абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра, дырэктары, намеснікі дырэктараў, выкладчыкі прафтэхвучылішчаў.

У працэсе падрыхтоўкі пытання для разгляду і абмеркавання яго на пасяджэнні вучэбна-метадычнага Савета ствараецца камісія з ліку вопытных інжынерна-педагагічных работнікаў прафтэхвучылішчаў, якая ў адпаведнасці з абазначанай тэмай вывучае арганізацыю і стан вызначаных напрамкаў дзейнасці педагагічнага калектыву, выяўляе станоўчы вопыт работы, аказвае практычную метадычную дапамогу.

Так, на базе Гомельскага ПТВ-78 машынабудавання адбылося чарговае пасяджэнне Савета па тэме "Арганізацыя выхаваўчай работы ў ПТВ № 78, 56 і яе ўплыў на стан агульнай культуры асобы навучэнца".

У рабоце Савета нароўні з работнікамі ўпраўлення адукацыі, вучэбна-метадычнага цэнтра прынялі ўдзел намеснікі дырэктараў па вучэбна-выхаваўчай рабоце прафтэхвучылішчаў вобласці.

У рамках правядзення гэтага мерапрыемства былі прадстаўлены стэнды і фотавітрыны; выстава метадычных матэрыялаў, якія раскрываюць вопыт работы куратараў груп і майстроў вытворчага навучання па розных напрамках выхаваўчай дзейнасці ПТВ № 56, 78.

Інжынерна-педагагічныя работнікі ПТВ абавязаны гібка рэагаваць на новыя ўмовы жыцця, перабудоўваць, абнаўляць навучальныя тэхналогіі, накіраваныя на пошук аптымальный сістэмы фарміравання асобы будучага спецыяліста ў рамках вучэбна-выхаваўчага працэсу.

Пасяджэнне метадычнага Савета адкрыў Мікалай Васільевіч Якавенка, дырэктар абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра прафадукацыі, старшыня Савета, які адзначыў, што падрыхтоўка высокакваліфікаваных рабочых кадраў, іх прафесіянальнае і асабістае станаўленне праходзіць у вельмі цяжкіх сацыяльна-эканамічных умовах. "Сённяшняе жыццё, — падкрэсліў Мікалай Васільевіч, — патрабуе ад выпускнікоў ПТВ не толькі спасціжэння азоў прафесіі, але і канкурэнтаздольнасці на рынку працы, прадпрымальнасці, дзелавітасці. Адпаведна інжынерна-педагагічныя работнікі ПТВ абавязаны гібка рэагаваць на новыя ўмовы жыцця, перабудоўваць, абнаўляць навучальныя тэхналогіі, накіраваныя на пошук аптымальный сістэмы фарміравання асобы будучага спецыяліста ў рамках вучэбна-выхаваўчага працэсу".

Аб стане выхаваўчай работы ў вучылішчах вобласці зрабіла паведамленне Галіна Міхайлаўна Драбышэўская, загадчыца кабінета выхаваўчых сістэм і тэхналогій. Галіна Міхайлаўна сказала, што разам з традыцыйнымі формамі і метадамі работы, такімі як групавыя сходы, класныя і інфармацыйныя гадзіны, лекцыі, гутаркі, сустрэчы з медработнікамі і работнікамі праваахоўных органаў, выкарыстоўваюцца і нетрадыцыйныя. Сярод іх неабходна адзначыць "Свята пасвячэння ў рабочы клас", "Фестываль беларускіх абрадаў", "Свабодны мікрафон", акцыі "Моладзь супраць шкодных прывычак", аперацыі "Мы ў адказе за прыроду", літаратурна-музычныя гасцёўні. Галіна Міхайлаўна адзначыла, што станаўленне будучых рабочых залежыць ад агульнай культуры асобы навучэнца, якая, у сваю чаргу, аказвае ўплыў на яго сацыялізацыю ў грамадстве.

Трэба адзначыць, што адной з галоўных задач вучэбна-выхаваўчага працэсу з'яўляецца фарміраванне агульначалавечых духоўных каштоўнасцей і арыенціраў. Так, напрыклад, Васіль Пятровіч Качко, дырэктар Гомельскага ПТВ № 78, вылучае сярод іх: дабрату, любоў да блізкага, павагу і добразычлівасць да кожнага чалавека. "Толькі валодаючы гэтымі маральнымі якасцямі, — лічыць Васіль Пятровіч, — педагог-выхавальнік зможа дасягнуць поспеху ў сваёй нялёгкай працы. Неабходна зразумець узаемасувязь развіцця эканомікі, культуры, адукацыі, а дакладней — прызнаць, што менавіта ад узроўню культуры, выхаванасці, адукаванасці грамадства залежыць рост, развіццё яго прадукцыйных сіл". В.П.Качко прааналізаваў вынікі працы мінулых гадоў і адзначыў відавочную заканамернасць: чым вышэй паспяховасць навучэнцаў, тым лепшыя іх паводзіны і менш правапарушэнняў.

Працэсы адукацыі і выхавання нераздзельныя. Педагог выхоўвае не толькі на пазакласных мерапрыемствах, але і на кожным уроку, выкарыстоўваючы метады заахвочвання, тлумачэння. Ён клапоціцца аб навучэнцах, акружае іх увагай, дабратой, заўсёды гатовы прыйсці на дапамогу. Педагогі навучальных устаноў шырока выкарыстоўваюць у сваёй рабоце такія формы, як авансаванне пахвалой адстаючых у вучобе навучэнцаў, стварэнне ім сітуацыі поспеху, адмена пакарання, калі навучэнец усвядоміў сваю віну, і інш. Значная доля поспеху ў выхаванні залежыць ад асабістых якасцей інжынерна-педагагічных работнікаў.

У працэсе работы метадычнага Савета яркай ілюстрацыяй выхаваўчай работы ПТВ № 78 з'явілася пазакласнае мерапрыемства "Мая Мадонна", прысвечанае высокаму пачуццю генія рускай паэзіі А.С.Пушкіна да юнай прыгажуні Наталлі Ганчаровай. Навучэнцы пад кіраўніцтвам таленавітага педагога Аксаны Канстанцінаўны Рудзянок арганізавалі тэатралізаванае прадстаўленне пры свечках, якое дазволіла ўдзельнікам Савета адчуць дыханне свецкага жыцця пачатку XIX стагоддзя. Ролі паэта, яго жонкі, Дантэса і іншых дзеючых асоб бліскуча выканалі навучэнцы вучылішча.

Удзельнікам метадычнага Савета было прадстаўлена добра арганізаванае, яркае мерапрыемства — Клуб вясёлых і знаходлівых, якое праводзілася паміж навучэнцамі ПТВ № 56 і 78 пад дэвізам "Я ў рабочыя пайшоў". Самыя вясёлыя і знаходлівыя дзеці блііснулі трапным жартам, вясёлым розыгрышам, арыгінальнымі ідэямі. Каманды аказаліся адзінымі ў адным — неадольным жаданні перамагчы.

У час абмену думкамі Вера Максімаўна Галавач і Таццяна Яраславаўна Верашчагіна, намеснікі дырэктараў па вучэбна-выхаваўчай рабоце ПТВ № 35 і 34 адпаведна, падкрэслілі неабходнасць і эфектыўнасць такой формы работы, як правядзенне метадычнага Савета. "Прысутнічаючы на гэтым мерапрыемстве, мы ўбачылі арганізацыю выхаваўчай работы не на словах і паперах, а наяву. У ПТВ № 56 і 78, — падкрэсліла Вера Максімаўна, — нягледзячы на відавочныя праблемы і цяжкасці, ёсць чаму павучыцца".

Анастасія БУРЫМ,
метадыст Гомельскага абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра прафадукацыі.

Стадыён

Фізкультурна - спартыўны выпуск "НГ"

Рэванш мінчанак

У праграме IV спартакіяды навучэнскай моладзі Рэспубліканскім цэнтрам фізічнага выхавання і спорту навучэнцаў і студэнтаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь праведзены спаборніцтвы па валейболе сярод хлопчыкаў і дзяўчынак 14-15 гадоў. Яны адбываліся на працягу двух тыдняў у Рэспубліканскім вучылішчы алімпійскага рэзерву ў Мінску і прайшлі на добрым арганізацыйным і спартыўна-масавым узроўні.

У выніку напружанай барацьбы сярод дзяцей перамогу атрымалі прадстаўнікі Гродзенскай вобласці, на другім месцы — мінчане, на трэцім — Віцебская вобласць.

Лепшымі валейбалістамі турніру сталі Павел Несцярэнка з мінскай спартыўнай дзіцяча-юнацкай школы алімпійскага рэзерву № 6, Аляксандр Буцько і Ігар Сямёнаў з гродзенскай абласной спартыўна-дзіцячай школы алімпійскага рэзерву. Сярод дзяўчынак з лікам 3:0 выйгралі мінчанкі, узяўшы рэванш у градзянчанак, якія аказаліся на другім месцы. Трэцяе прызавое месца занялі брэстчанкі.

Асабліва вызначыліся Вольга Аверына, Кацярына Закрэўская, Кацярына Кокаш адпаведна з Мінскай, Гродзенскай і Віцебскай СДЮШАР. Трэнерамі іх з'яўляюцца Л.Хатылёва, І.Кавалеўская, А.Паршыкаў.

Спаборніцтвы дзяўчынак былі больш цікавымі, чым хлопчыкаў. Гэта можна патлумачыць, відаць, тым, што на рэспубліканскія спаборніцтвы па валейболе Мінская, Магілёўская і Гродзенская вобласці не прыслалі сваіх прадстаўнікоў. Але спаборніцтвы ўсё ж адбыліся. І досыць выніковa. Сведчанне таму — у "дарослым" чэмпіянаце краіны выступаюць многія з тых, хто вызначыўся на спартакіядзе навучэнцаў за клубы першай лігі.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Сталі акадэмікамі

Больш за 500 вучоных і інжынераў налічвае буйнейшае навукова-тэхнічнае аб'яднанне ў Беларусі — Беларуская інжынерная акадэмія. Яна ўключае 24 навукова-тэхнічныя накірункі. "Тэхнічнае аснашчэнне фізічнай культуры, спорту і турызму" ў іх ліку. Створана яно па ініцыятыве члена Нацыянальнага Алімпійскага камітэта Беларусі, вядомага вучонага-фізіка, прафесара Р.Жбанкова. Гэтую секцыю цяпер узначальвае М.Юста — намеснік міністра спорту і турызму. Яе члены ў апошнія гады падрыхтавалі навукова-метадычныя выданні, ажыццявілі шэраг новых распрацовак у вобласці трэнажорнай тэхнікі, спартыўнага абсталявання і прыбораў. Тэматычны нумар часопіса "Весткі беларускай інжынернай акадэміі" выйдзе ў гэты годзе. У ім будуць змешчаны артыкулы, якія тычацца новых распрацовак і тэхналогій у галіне фізічнай культуры і спорту.

Сапраўднымі членамі (акадэмікамі) БІА выбраны на агульным сходзе лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прафесар Беларускага дзяржаўнага універсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі Уладзімір Колас, намеснік дырэктара навукова-даследчага інстытута фізічнай культуры і спорту, доктар педагагічных навук В.Цімашэнкаў, прафесар Інстытута сучасных ведаў А.Скрыпка. Дэкан Беларускай акадэміі фізічнай культуры і спорту, прафесар А.Фурманаў стаў уладальнікам дыплома члена-карэспандэнта БІА, а дацэнты Б.Шпілявы з Беларускага дзяржаўнага універсітэта і А.Паўловіч з Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі, прафесар В.Марозаў — акадэмікамі-саветнікамі.

Прэзідэнт міжнароднай навуковай асацыяцыі "Спорткінетык", прафесар В.Староста (Польшча), прарэктар Расійскай дзяржаўнай акадэміі фізічнай культуры, прафесар Г.Папоў (Расія), Р.Раеўскі (Украіна) выбраны ганаровымі акадэмікамі БІА за вялікі ўклад у стварэнне спартыўнага прыборабудаўніцтва і трэнажораў, развіццё супрацоўніцтва з Рэспублікай Беларусь.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Кубак уручаны кабрынчанам

Нядаўна на вучэбна-спартыўнай базе "Віліп" адбыліся фінальныя рэспубліканскія спаборніцтвы па міні-футболе. У іх удзельнічалі юныя спартсмены з усіх рэгіёнаў краіны — пераможцы абласных і Мінскага гарадскога турніру па гэтым відзе спорту сярод вучняў спецыяльных школ-інтэрнатаў для дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ў праграме XI Рэспубліканскай спартакіяды 2001 года.

За права быць першымі змагаліся 140 спартсменаў з 14 каманд. Гульні праходзілі па кругавой сістэме. Праведзены 42 сустрэчы. У час іх былі вызначаны месцы з першага па сёмае. У апошні дзень спаборніцтваў у трох сустрэчах паміж пераможцамі і прызёрамі раздзелена па групах "Б" і "Е" разыграны Кубак Рэспубліканскага цэнтра фізічнага выхавання і спорту навучэнцаў і студэнтаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

12 суддзяў нацыянальнай і 11 першай катэгорыі забяспечылі высокі ўзровень арганізацыі і правядзення спаборніцтваў.

Арбітраў нацыянальнай катэгорыі А.Мардзясава і Ф.Сакалова галоўная судзейская калегія назвала лепшымі.

У камандным першынстве ў групе "Б" лідзіравала Кобрынская школа-інтэрнат Брэсцкай вобласці. Ёй уступілі, заняўшы адпаведна другое і трэцяе месцы, Мінская абласная і Віцебская гарадская школы-інтэрнаты.

У групе "Е" вызначылася каманда школы-інтэрната № 5 Завадскага раёна Мінска, якая выйграла ў навучэнцаў Дзятлаўскай і Жыткавіцкай школ-інтэрнатаў. Усё магчымае для паспяховага выступлення на гэтых спаборніцтвах зрабілі настаўнікі фізкультуры каманд-пераможцаў і прызёраў Д.Глазкова, В.Бікешчанка, Ю.Філіповіч, А.Буры, С.Плюта, В.Пінчук, а таксама дырэктары гэтых школ Д.Скробат, Н.Бенедзіктовіч, М.Здзесеў, Н.Шарапаў, В.Ішуцін, В.Лясько.

Судзейская калегія лепшымі ігракамі спаборніцтваў абедзвюх груп вызначыла варатароў Мікалая Бібу і Паўла Мільгуя, абаронцаў Максіма Кавальчука і Андрэя Баранава, нападаючых Алега Бурвіна і Юрыя Заблотнага з Рэчыцкай і Мінскай, Ждановіцкай, Жыткавіцкай і Дзятлаўскай школ-інтэрнатаў.

Усе тры сустрэчы ў асноўны час закончыліся з нічэйным вынікам, а месцы былі вызначаны па пенальці. І па гэтым можна меркаваць пра напал барацьбы ў спаборніцтвах на Кубак Рэспубліканскага цэнтра фізічнага выхавання і спорту навучэнцаў і студэнтаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

У выніку ўпартай, напружанай барацьбы каманда Кобрынскай школы-інтэрната заваявала Кубак. На другім месцы — юныя спартсмены з Дзятлава Гродзенскай вобласці і на трэцім, прызавым месцы, — навучэнцы з Жыткавічаў. Пераможцы і прызёры Рэспубліканскіх спаборніцтваў XI Спартакіяды ўзнагароджаны каштоўнымі медалямі, дыпломамі і граматамі.

Уладзімір ПАШКО, заслужаны трэнер Рэспублікі Беларусь.

Шлях да здаровага ладу жыцця

Калі праходзяць спаборніцтвы па цяжкай атлетыцы і на памосце паяўляецца спартсмен, у зале ўсталёўваецца цішыня — суддзі, балельшчыкі, супернікі, трэнеры, не адрываючы позірку, пільна сочаць за кожным рухам штангіста. І вось штанга на грудзях. Атлет збіраецца з сіламі перад апошнімі намаганнямі. Напружана кожная клетка яго цела. Калі ён гатовы ўзяць гэтую вагу, то ўжо праз імгненне штанга ўзнімаецца высока над галавой на выцягнутых руках, і ў гэты ж момант раздаюцца захапляльны гул залы і апладысменты. Але бываюць выпадкі, што вага аказваецца не пад сілу. І тады спартсмену так важна стойка перажыць няўдачу, расчараванне, сабрацца з духам і, упарта трэніруючыся, даказаць іншым, і ў першую чаргу самому сабе, што, толькі аддаючы спорту ўсю сваю энергію, можна дасягнуць высокіх вынікаў. Развіць фізічныя якасці, выхаваць сілу волі, імкненне да спартыўнага ўдасканалення — такія задачы і ставіць перад сабой трэнерска-выкладчыцкі калектыў СДЮШАР Барысава.

Статус спецыялізаванай школы алімпійскага рэзерву гэта спартыўная навучальная ўстанова атрымала ў 1981 годзе. Да гэтага часу юныя баксёры, барцы, цяжкаатлеты і веласіпедысты займаліся ў спартыўнай школе моладзі, якая ў 1973 годзе змяніла прапіску і па рашэнні гарвыканкама пераехала ў трохпавярховы будынак у цэнтры горада.

Трэба адзначыць, што будавалася новае памяшканне пры непасрэдным удзеле трэнераў і спартсменаў. Новы ж статус быў прысвоены за высокія спартыўныя дасягненні выхаванцаў: школа падрыхтавала многіх прызёраў чэмпіянатаў свету і Еўропы.

1981 год быў знамянальны для калектыву і тым, што менавіта ў Барысаўскай СДЮШАР упершыню ў краіне быў адкрыты спецыялізаваны клас па цяжкай атлетыцы, у якім падрыхтаваны знакамітыя спартсмены. Так, чэмпіён СССР, майстар спорту міжнароднага класа Дзмітрый Сіняк у 1988 годзе стаў сярэбраным прызёрам на першынстве свету і Еўропы па цяжкай атлетыцы сярод юніёраў. Яго аднакласнікі былі неаднаразовымі пераможцамі і прызёрамі ўсесаюзных спаборніцтваў. Сярод іх майстры спорту Алег Мялікаў і Вячаслаў Лазерка, а таксама пераможцы чэмпіянатаў Беларусі, майстры спорту А.Гайдук, В.Байкоў, М.Парфяновіч. Іх першымі трэнерамі з'яўляліся штангісты-прафесіяналы высокага класа А.Задарожны, які цяпер узначальвае ў нашым горадзе аддзел гарвыканкама па фізічнай культуры, спорце і турызме, і С.Зарэмба, што 30 год жыцця прысвяціў цяжкай атлетыцы і прайшоў шлях ад вучня школы да дырэктара.

Традыцыі выхавання чэмпіёнаў у спецкласах школы захаваліся. Гонару называцца адным з самых моцных людзей Еўропы ўдастоены выхаванец школы, майстар спорту міжнароднага класа Віктар Харытончык. Цудоўных вынікаў на чэмпіянатах Беларусі дабіваліся майстры спорту В.Мілашэўскі, С.Бірукоў, Ю.Бабіцкі, С.Жаваронак. Не адстаюць ад сваіх папярэднікаў многія з былых вучняў, якія цяпер працуюць трэнерамі, і сённяшнія вучні. У мінулым годзе, напрыклад, юны барысаўчанін Аляксандр Клёньё на першынстве Еўропы па цяжкай атлетыцы сярод кадэтаў у суперцяжкай вазе ўзняўся на другую прыступку п'едэстала гонару, устанавіўшы рэкорд Еўропы ў штуршку — 183 кг. Праз некалькі месяцаў на міжнародным турніры ў Віцебску волат з Барысава (Сашу 16 год, і важыць ён 112 кг) палепшыў свой папярэдні вынік і на 10 кг перавыканаў нарматыў майстра спорту. Цяпер ён рыхтуецца да першынства Еўропы і на вучэбна-трэніровачных зборах штурхнуў штангу вагой 210 кг.

У СДЮШАР больш за 600 навучэнцаў, якія маюць магчымасць трэніравацца ў спецыялізаваных залах для барацьбы, бокса і цяжкай атлетыкі як у самой школе, так і ў трох яе філіялах. У трэнажорнай зале юнакі і дзяўчаты могуць займацца і іншымі відамі спорту. Да паслуг спартсменаў — фізіятэрапеўтычны кабінет, узнаўляльны цэнтр-сауна і басейн.

Як расказаў дырэктар СДЮШАР С.Зарэмба, вялікую ўвагу трэнерска-выкладчыцкі калектыў надае рабоце з так званымі цяжкімі падлеткамі. Трэнеры — частыя госці сярэдніх школ. Яны асабіста знаёмяцца з падлеткамі, якія вызначаюцца не вельмі прыкладнымі паводзінамі і схільныя да правапарушэнняў. Запрашаюць іх у секцыі па відах спорту. "А ці не выкарыстоўваюць былыя хуліганы ўменні, навыкі і сілу, што набываюць у спартшколе, для здзяйснення новых антысацыяльных учынкаў?" — спыталася я ў дырэктара школы. Сяргей Сцяпанавіч усміхнуўся і адказаў: "У нас ёсць чароўны сродак перавыхавання: мы ўмеем сябраваць. А той, хто не адчувае сябе адзінокім і адхіленым, ніколі не стане на шлях злачынства".

Ёсць у дырэктара СДЮШАР мара: адкрыць для барысаўчан новы для многіх від спорту — пауэр-ліфтынг (сілавое трохбор'е), што дало б магчымасць далучыць да здаровага ладу жыцця яшчэ не адзін дзесятак маладых людзей, якія вагаюцца пакуль паміж дабром і злом, дапамагчы падлеткам выбраць у жыцці правільную дарогу, якая вядзе не да разбурэння, а да стварэння.

Святлана ДАРАДЗЕЙКА, пазаштатны карэспандэнт "Новай Барысаўскай газеты".

Трамплін у будучае

Жаночая (вольная) барацьба ў нашай краіне атрымала алімпійскае прызнанне, а на апошнім чэмпіянаце Еўропы стала бронзавым прызёрам беларуская спартсменка Алена Карэйша.

Пераможцамі на міжнародным турніры па гэтым відзе спорту, які адбыўся ў Мінскім спорткомплексе па вуліцы Каліноўскага, у сваіх вагавых катэгорыях былі вучаніцы 21-й і 113-й школ Мінска Наталля Барнавіцкая і Ганна Пашкевіч.

Турнір праходзіў пад патранажам Рэспубліканскага цэнтра фізічнага выхавання і спорту навучэнцаў і студэнтаў Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. У ім удзельнічалі 110 дзяўчат з розных гарадоў Расіі, Латвіі і нашы школьніцы 1984 года нараджэння і маладзей у двух узроставых катэгорыях. Асабліва вызначылася ў спаборніцтвах турніру ў вагавай катэгорыі 62 кг 13-гадовая Наталля Барнавіцкая. Раней яна займалася плаваннем, а цяпер — барацьбой, і не ўяўляе сябе без яе.

Не было роўных і васьмікласніцы Ганне Пашкевіч. Упершыню ў барцоўскую залу, дарэчы, прывёў яе бацька, трэнер па боксе.

Трэніруюцца гэтыя спартсменкі ў дзіцяча-юнацкай школе алімпійскага рэзерву № 7 у Анатоля Ярмака і Валерыя Стомы. І марыць аб спартыўным майстэрстве і вялікіх перамогах на гэтым відзе спорту, якіх дабілася юная Наталля Голыц з Чувашыі, чэмпіёнка планеты сярод кадэтаў. Яна была лепшай у сваёй вагавай катэгорыі (49 кілаграмаў) у час спаборніцтваў на турніры ў Мінску.

Развіваецца жаночая барацьба не толькі ў цэнтры, але і ў правінцыі, на перыферыі. Так, выхаванцы Смалявіцкай дзіцяча-юнацкай школы Алена Рабовіч, Святлана Міська і Таццяна Грыгор'ева першынствавалі адпаведна ў вагавых катэгорыях 46.60 і 44 кг (трэнеры Сяргей Цапаў і Уладзімір Шэлепень). Паспяхова выступала і Алена Філіпава з вёскі Сёмкава Мінскага раёна. У Анкары ў канцы чэрвеня адбудзецца першынства Еўропы сярод кадэтаў 1984-1985 гадоў нараджэння. І тыя, хто паспяхова выступіў у нашай сталіцы ў міжнародным турніры, маюць усе шанцы вызначыцца ў Турцыі, што можа стаць для некаторых юных спартсменак трамплінам у будучае.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Сяргей Азараў — чэмпіён краіны па шахматах

На вяршыню п'едэстала гонару 67 чэмпіянату Беларусі па шахматах упершыню ўзняўся 17-гадовы мінчанін Сяргей Азараў. Трэнер Сяргея Леанід Суднікаў адзначае, што ён дастойна трымаў абарону. Да гэтага ён удзельнічаў у алімпіядзе ў Стамбуле, што прынесла пэўны плён: у яго змяніўся дэбютны рэпертуар. С.Азараў стаў гуляць у класічныя шахматы. Так, са шматвопытным дзесяціразовым чэмпіёнам Беларусі Вячаславам Дыдышкам, міжнародным гросмайстрам, віцябчанінам, чэмпіёнам краіны мінулага года, малады Сяргей Азараў сыграў унічыю.

На адкрыцці спаборніцтваў прысутнічаў прадстаўнік прэзідэнта Калмыкіі (ФІДЭ) у Беларусі Аляксандр Кузняцоў. Ён перадаў усім, хто выйшаў на старт, асабістыя і шчырыя пажаданні поспехаў ад самога Кірсана Ілюмжынава. Прэзідэнт дружалюбнай нам Калмыкіі праз пэўны час, па некаторых звестках, збіраецца наведаць Мінск. Дарэчы, у час папярэдняга рабочага візіту ў Беларусь і сустрэчы з кіраўніком нашай краіны Аляксандрам Лукашэнкам Кірсан Мікалаевіч знайшоў час пабываць і ў беларускім шахматным цэнтры, дзе правёў сеанс адначасовай гульні з дзятвой, сустрэўся з грамадскасцю.

Нядаўна ў Беларускай федэрацыі шахмат з'явіўся генеральны спонсар — закрытае акцыянернае таварыства "Белтрансэкспедыцыя". Віцэ-прэзідэнтам федэрацыі з'яўляецца яго прадстаўнік — Канстанцін Іваноў. Першыя шэсць удзельнікаў чэмпіянату, якія вызначыліся, заахвочваюцца матэрыяльна. Так было і на гэтым, дзе чэмпіёнскі тытул атрымаў Сяргей Азараў.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Справу бацькі прадоўжыў сын

Шматлікіх прыхільнікаў шахмат са Швецыі, Польшчы, Літвы і, вядома ж, гаспадароў сабраў мемарыял Йозаса Дабкуса.

Каля 90 спартсменаў ад дзесяці год і старэй змагаліся за ўзнагароды бліц-турніру ў розных узроставых групах. Сямігадоваму Раману Дабкусу дастаўся прыз "Самаму юнаму ўдзельніку" — сыну былога дырэктара Гродзенскай шахматнай спартыўнай школы Йозаса Дабкуса, які многія гады ўзначальваў яе і заўчасна пайшоў з жыцця. Яму і прысвячаўся гэты мемарыял. Не выключана, што захапленне шахматамі бацькі, яго справу прадоўжыць сын.

Пётр ШУБЯНОК.

P.S. Прэзідэнт Беларускай федэрацыі шахмат, міжнародны майстар спорту Уладзімір Палей грашовыя прызы перадаў удаве Йозаса Дабкуса.

Выйгралі эканамісты

Сярод прадстаўніц прыгожага полу вышэйшых навучальных устаноў краіны ў зале Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі адбыліся рэспубліканскія спаборніцтвы па валейболе, дзе з лікам 3:1 студэнткі БДЭУ перамаглі валейбалістак з Міжнароднага эканамічнага інстытута. На студэнцкіх спаборніцтвах усіх здзівіла нізкая падрыхтоўка валейбалістак Акадэміі фізічнага выхавання і спорту — яны так і не змаглі выйсці на наступны этап чэмпіянату ВНУ.

Пётр ВІХРОЎ.

Цікавае мерапрыемства

З кожным годам набывае ўсё большую папулярнасць сярод вучняў агульнаадукацыйных школ, навучэнцаў прафесійна-тэхнічных вучылішчаў і сярэдніх навучальных устаноў, студэнтаў ВНУ тыдзень турызму і краязнаўства, які апошнія гады праводзіўся рэгулярна ў нашай рэспубліцы. Адбываецца ён традыцыйна пасля заканчэння вучэбнага года. Як вядома, сёлета ён прайшоў таксама ў вызначаныя тэрміны. Цікава праведзена гэтае мерапрыемства цэнтрам "Ранак" Маскоўскага аддзела адукацыі. Прыняць дзейсны ўдзел у турыстычных эстафетах, усходніх адзінаборствах, гульнях, нават у тушэнні імправізаванага пажару мог кожны з прысутных. Дзейнічаў стралковы цір, адбыўся шахматны турнір, выступалі лялечнікі. Працавала выстава творчасці юных, жывых экспанатаў са сталічнага заапарка, былі арганізаваны тэатралізаваныя прадстаўленні.

Пётр ПАЛЕСКІ.

Відовішчныя і масавыя старты

Спаборніцтвы па спартыўным арыентаванні ў праграме IV Рэспубліканскіх студэнцкіх гульняў, якія правёў Рэспубліканскі цэнтр фізічнага выхавання і спорту навучэнцаў і студэнтаў, адбыліся ў маляўнічых Раўбічах. У іх удзельнічалі каля 100 спартсменаў з 14 каманд. У абсалютным заліку асабліва паспяхова выступілі студэнты Белдзяржуніверсітэта. У жаночым спрынце на 3,2 км мацнейшымі сталі Таццяна Васкабойнікава з Белдзяржуніверсітэта, Ірына Ягорава з Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, Аксана Кшаноўская з Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта. А Пётр Балабанаў з Магілёўскага дзяржаўнага універсітэта, Пётр Кухто з Белдзяржуніверсітэта і Аляксандр Лабаноўскі з Брэсцкага інжынерна-педагагічнага інстытута пераадолелі дыстанцыю 4 км хутчэй за ўсіх.

Лепш за іншых правіла сябе ў "класіцы" на 5,6 км Таццяна Некрашэвіч з Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта. А студэнты Павел Балабанаў, Аляксей Тамашоў з Белдзяржуніверсітэта і Пётр Балабанаў з Магілёва пераадолелі трасу ў 7,9 км хутчэй за ўсіх.

Асабліва вызначылася ў эстафеце сярод жанчын каманда Белдзяржуніверсітэта ў складзе Алены Ігнатовіч, Ірыны Балуцінай і Таццяны Васкабойнікавай, якая была лепшай сярод іншых ВНУ і выйграла ў Беларускай акадэміі фізічнай культуры і Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта. А сярод мужчын лідзіравалі студэнты з Беларускага дзяржаўнага універсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі Аляксандр Казуля, Ігар Аберніхін і Міхаіл Бяспалаў. Спартыўныя дружыны з Магілёўскага і Беларускага дзяржаўных універсітэтаў на другім і трэцім месцах.

Прызёрамі ў змешаных эстафетах сталі Магілёўскі тэхналагічны інстытут, Беларускія дзяржаўныя універсітэты інфарматыкі і радыёэлектронікі і эканамічны.

У камандным заліку лідзіравалі студэнты Белдзяржуніверсітэта, якія выйгралі ў Беларускага дзяржаўнага універсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі і ў Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта.

У індывідуальным заліку абсалютнымі пераможцамі сталі Павел Балабанаў з Магілёўскага дзяржаўнага універсітэта і Таццяна Васкабойнікава з Белдзяржуніверсітэта. Наогул старты пад Мінскам атрымаліся відовішчнымі і масавымі. Але, на жаль, такія спаборніцтвы стала праводзіць апошнія гады значна цяжэй з-за адсутнасці грошай — многія каманды прыехалі за свой кошт. Таму Рэспубліканскі цэнтр фізічнага выхавання і спорту робіць усё магчымае, каб яны, негледзячы ні на што, праводзіліся сістэматычна.

Пётр ШУБЯНОК, Таццяна АНІСІМАВА.

Трыумф Ларукова

Прадстаўнік Рэспубліканскага цэнтра ФВІС (у вагавай катэгорыі да 73 кілаграмаў), прызёр алімпіяды ў Сіднеі Анатоль Ларукаў у Мюнхене ўпэўнена выйграў пяць схватак і ўзняўся на вышэйшую прыступку п'едэстала гонару буйнага міжнароднага турніру катэгорыі "А".

"Бронзавая" Асоль

18-гадовая прадстаўніца Беларусі Асоль Слівец паспяхова выступіла на спаборніцтвах другога этапу Кубка Еўропы па фрыстайле.

У напружанай барацьбе па гэтым відзе спорту яна ўзнялася на трэцюю прыступку п'едэстала гонару. І ўступіла толькі расіянцы Наталлі Арэхавай і ўладальніцы сярэбранай узнагароды чэмпіянату свету Мішэль Робах са Швейцарыі. Скачкі нашай зямлячкі не ўступалі па сваёй складанасці кампазіцыям яе знакамітых канкурэнтак.

Прадстаўнік Расіі Дзмітрый Архіпаў стаў пераможцам у спаборніцтвах сярод мужчын. А 15-м быў Цімафей Слівец, які маладзей сваёй сястры на два гады — яго выступленне адпавядае яго ўзросту і падрыхтоўцы.

Асоль Слівец заваявала "бронзу" і на чэмпіянаце свету сярод юніёраў, які прайшоў у чэшскім мястэчку Шпіндлерўў Млын, у агульным заліку Кубка Еўропы па лыжнай акрабатыцы сярод жанчын. Ён адбыўся ў швейцарскім мястэчку Курвальдэн. У спартсменкі выйгралі толькі расіянкі Вольга Каралёва і Ганна Зукаль.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Да юнацкага першынства Еўропы

У Мінску закончылася юнацкае першынства Беларусі па тэнісе.

Узнагароды і права прадстаўляць краіну сярод равеснікаў на першынстве Еўропы цэлы тыдзень аспрэчвалі 32 тэнісісты і 32 тэнісісткі, што нарадзіліся да 1987 года. Усе прызавыя месцы дасталіся сталічным спартсменам.

Абсалютнай пераможцай стала васьмікласніца сярэдняй школы № 94 Вольга Гаварцова, якая раней вучылася ў Віцебску. Яна першынствавала ў адзіночным разрадзе і ў пары з Вольгай Бацула выйграла спаборніцтвы дуэтаў. Абсалютным сярэбраным прызёрам аказалася 11-гадовая Віка Азаранка. "Бронза" дасталася Наташы Рудноўскай.

Сярод юнакоў першынстваваў васьмікласнік Ягор Пунтус; прызёрамі сталі Антон Самуйлаў і Дзіма Новікаў.

Лепшым юнацкім дуэтам сталі Андрэй Каратчэня і Жэня Прадушчанка.

Першынствы для школьнікаў-равеснікаў пройдуць у ліпені ў Францыі (для юнакоў) і ў Чэхіі (для дзяўчат). На камандных спаборніцтвах Беларусь будуць прадстаўляць па пяць тэнісістаў і тэнісістак. Пры камандным поспеху лепшыя прадоўжаць спрэчку і на асабістым першынстве Еўропы.

Вільям АСТРЫНСКІ.

Спартыўнае свята

Нядаўна ў сталічным парку імя Чэлюскінцаў адбылося спартыўнае свята.

Яно пачалося штомесячным у сезоне спаборніцтвам па алеях парка "Бяжы, усміхаючыся!" У бегу на дзве мілі абсалютна лепшы час сярод жанчын і мужчын паказалі майстар спорту міжнароднага класа на марафонскіх дыстанцыях Ніна Коваль і Іван Лукевіч. Сярод пераможцаў розных дыстанцы сваіх узроставых груп — другакласнікі сярэдняй школы № 74 браты-блізняты Жэня і Ігар Сафончыкі, пяцікласнік сярэдняй школы № 130 Кірыл Хлябцэвіч, васьмікласнік сярэдняй школы № 27 Андрэй Апанасевіч, васьмікласніца Ратамскай школы-інтэрната Таня Лісечка. А ва ўзроставых групах дзяцей вайны і яе ветэранаў старэйшым быў 79-гадовы Павел Сірэнка. У свяце, дарэчы, удзельнічалі і яго ўнукі.

Удзельнікаў спаборніцтваў "Бяжы, усміхаючыся!" запрасілі прыняць удзел і ў еўрапейскім бегу. Гэтае міжнароднае спаборніцтва, правядзенне якога супадае з 60-годдзем пачатку Вялікай Айчыннай вайны, пройдзе па вуліцах Мінска 24 чэрвеня. У гэты трэці дзень вайны была самая разбуральная бамбёжка горада. Быў знішчаны і дом па вуліцы Рэспубліканскай, дзе жыў аўтар гэтых радкоў.

Пасля завяршэння прабегу да вечара праходзілі арганізаваныя фірмай "Орбіт" спартыўныя гульні, шматлікія удзельнікі якіх узнагароджваліся жуйкай і білетамі на атракцыёны парка. Большасць удзельнікаў гэтых гульняў — школьнікі і школьныя калектывы.

Вільям АСТРЫНСКІ.

Развіваць сябе фізічна і духоўна

У Салігорскім педкаледжы і горна-хімічным тэхнікуме праводзіцца адпаведная работа па фарміраванні здаровага ладу жыцця. Педагогі, урачы, супрацоўнікі цэнтра здароўя і дыспансера спартыўнай медыцыны фарміруюць у навучэнцаў уяўленне аб тым, што самае каштоўнае ў чалавека — жыццё, а самае дарагое ў ім, безумоўна, здароўе. Новыя сацыяльна-эканамічныя ўмовы значна змянілі падыходы да праблем здароўя чалавека. Існаваўшая раней сітуацыя, калі хварэць было значна выгадней, чым працаваць, адышла ў нябыт.

Каб даведацца аб поглядах навучэнцаў на сваё здароўе, было праведзена анкетаванне. Пытанні анкеты падрыхтавалі работнікі цэнтра здароўя і дыспансера спартыўнай медыцыны. Выявілася, што здаровымі сябе лічаць 40 працэнтаў навучэнцаў. Але хранічныя захворванні маюць 11,7 працэнта — гэта значыць кожны восьмы, а прастудныя — 40,4 працэнта, або кожны другі ці трэці навучэнец.

Аб здаровым ладзе жыцця навучэнцы ў гэтых навучальных устаноў навучэнцы ведаюць з лекцый, гутарак медработнікаў, тэле- і радыёперадач, расказаў сяброў. 74,5 працэнта навучэнцаў, якія прайшлі анкетаванне, усвядомілі, што курыць шкодна, 59,5 працэнта пацвердзілі, што гэта адбываецца ў сям'і. Радуе, безумоўна, тое, што больш за палавіну апытаных не маюць гэтай шкоднай звычкі. Сістэматычна кураць 23,4 працэнта навучэнцаў, пачалі курыць да 10, 10 — 13, 14 — 16, 17 — 18 год адпаведна 3,1, 11,7, 27,6, 15,9 працэнта навучэнцаў, якія прынялі ўдзел у анкетаванні. Ужываюць спіртныя напіткі і кураць для цікаўнасці — 32,9 і 37,2 працэнта з апытаных. Кожны пяты адзначыў, што бацькі не ведаюць аб курэнні, а 22,6 працэнта навучэнцаў хочуць кінуць гэты занятак. Прыемна, што спіртныя напіткі не ўжываюць 48,9 працэнта апытаных. Але непакоіць тое, што ў паловы навучэнцаў спіртныя напіткі ўжываюць у сем'ях, а 39,4 працэнта з іх сябруюць з чаркай.

Каб кінуць курыць і не весці "дружбу" з Бахусам, неабходна змяніць лад жыцця — лічыць большасць апытаных. 48,9 працэнта навучэнцаў займаюцца ранішняй гімнастыкай і ў спартыўных секцыях, а 78,9 працэнта з іх наведваюць лазню і басейн, двое купаюцца ў адкрытых вадаёмах круглы год.

У сувязі з гэтым можна зрабіць выснову, што ў працэсе навучання неабходна фарміраваць асобу чалавека, здольную развіваць сябе фізічна і духоўна.

Пётр ШУБЯНОК, Алёна ЕВІНКА.

Матэрыялы да друку падрыхтавалі П.Шубянок і А.Евінка.

Больш за шэсцьсот удзельнікаў абласнога фальклорнага фестывалю "Талакуха на Вярэсці" паказалі свае майстэрства на возеры Гаць пад Баранавічамі. Сярод іх былі і індывідуальныя выканаўцы песень і народнай музыкі, беларускіх абрадаў і гульняў, а таксама прадстаўнікі сучасных відаў апрацоўкі фальклору: "Рок-фольк" і "Фольк-мадэрн". Полькі, кадрылі, гарадскія побытавыя танцы запрашалі жадаючых у круг. Святочнае шэсце ўдзельнікаў, рыцараў "Берасцейскай харугвы", эмацыянальнасць і непаўторнасць фальклорных калектываў стваралі фестывалю святочную атмасферу.

НА ЗДЫМКУ: з вясельным караваем Наталля Буневіч з калектыву "Магдалін" (Кобрын).

Фота Рамана КАБЯКА, БЕЛТА.

Займальная мазаіка

Пахвала Вальтэра

Аднойчы Вальтэр у кампаніі сяброў пахваліў швейцарскага натураліста і паэта Альбрэхта фон Галера, які часта крытыкаваў Вальтэра. У адказ на гэта адзін з яго сяброў сказаў:

— Вы хваліце пана Галера, а ён гаворыць пра вас зусім іншае.

— Вы маеце рацыю, — заўважыў Вальтэр, — але магчыма, што мы з ім абодва памыляемся.

Падвязачны гадзіннік

У Нью-Йорку на выставе мод была паказана чарговая навінка "для дамы, у якой ужо ўсё ёсць" — падвязачны гадзіннік. Гэты вымяральнік часу прымацоўваецца на падвязцы для панчох і дае магчымасць модніцы ў кароткай сукенцы, хутка прыпадняўшы падол, паглядзець, колькі часу.

Сябра-чытач

Чарльз Дзікенс быў запрошаны на баль-маскарад. Арганізатары балю прасілі гасцей прыходзіць у касцюмах, якія б сімвалізавалі каго-небудзь з герояў гістарычных раманаў Вальтэра Скота.

Дзікенс з'явіўся на баль у сваім звычайным касцюме. Пры ўваходзе яго строга спыталі:

— А якога героя вы ўвасабляеце?

Як вядома, Дзікенс ніколі не лез за словам у кішэню. І ён адказаў:

— Я сябра-чытач, да якога звяртаецца Вальтэр Скот у кожнай прадмове да сваіх раманаў.

Фамільная помста

У Джона Мільтана, аўтара "Страчанага раю", паэта-пурытаніна, які на працягу ўсяго свайго жыцця ўзнімаў голас за справу рэспублікі, неяк спытаўся адзін з яго сяброў:

— Ці праўда, што вы аддалі родную дачку ў жонкі аднаму са сваіх самых злосных літаратурных праціўнікаў?

— Так, праўда, — адказаў Мільтан, — павінен жа я неяк адпомсціць гэтаму чалавеку.

Першынство Напалеона

Калі ў час бегства з Расіі Напалеон дасягнуў нямецкай тэрыторыі і перапраўляўся цераз раку, ён спытаўся ў паромшчыка, ці многія французскія дэзерціры перабраліся ўжо на той бок.

— Не, — адказаў паромшчык. — Вы першы.

"Насабачыўся"

У Францыі ў свой час з'явілася "славутасць" — на гэты раз звычайны хатні сабака. Яго гаспадыня ад няма чаго рабіць забаўлялася тым, што засоўвала ў зубы любімца старую люльку свайго сына і настойліва вучыла сабаку майстэрству курэння. Гадаванец так "насабачыўся", што ўрэшце стаў заядлым курцом і сам хапаў у зубы люльку, падбягаў да гаспадыні і "прасіў" прыкурыць. За тыдзень ён выкурваў ад 60 да 80 грамаў тытуню. Радасць гаспадыні была невыказнай, і сабакі — таксама. Але неўзабаве ў курыльшчыка захварэлі вочы, і ветэрынарны доктар забараніў яму курыць. Аднак сабака ўжо не мог абысціся без курэння і ўвесь час скуголіў, выпрошваючы люльку. Ветэрынар вымушаны быў пашкадаваць пацыента і прыпісаў яму ўмераную дозу курэння — ад адной да двух люлек на дзень.

Прагулкі сытых

На вуліцах аднаго англійскага горада ўтварыўся вялізны аўтамабільны затор. Натоўп раз'юшаных вадзіцеляў патрабаваў, каб паліцыя заклікала да парадку ўладальніка машыны, які ехаў па горадзе з хуткасцю менш чым 10 км у гадзіну. Побач з вадзіцелем сядзела яго жонка, якая праз адчыненае акно аўтамашыны прытрымлівала на павадку свайго сабачку, што дробненька бег побач з машынай.

— Мы заўсёды так прагульваемся са сваёй малюткай, — заявілі муж і жонка. — Дарэчы, часам яна бяжыць з хуткасцю да 37 кіламетраў у гадзіну.

Двойчы пражыта

Калі галандскі мастак Арбек цяжка захварэў, да яго запрасілі дактароў. Хворы ў поўным упадку сіл не столькі ад працы, колькі з прычыны бязладнага жыцця, сказаў дактарам:

— Прашу вас, панове, не глядзіце на мае сорак шэсць год. Вы можаце лічыць іх двойчы пражытымі, таму што я, уласна кажучы, жыў не толькі днямі, але і начамі...

Кастусь КАРНЯЛЮК.

Праграма тэлеперадач на тыдзень

ПАНЯДЗЕЛАК, 18 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.50 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Рэзананс.
9.10 "Марская паліцыя".
10.05 Тэлебарометр.
10.25 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.15 "Чалавек мора".
12.05 "Пакахонтас". Мультсерыял.
13.15 Маст. фільм "Выклікаю агонь на сябе". 1-я серыя.
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 Урокі Н. Наважылавай.
15.35 "Дзяўчынка шукае бацьку". Маст. фільм.
17.05 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.30 Палітычныя дыялогі.
19.00 Камедыйная меладрама "Каханне ці грошы".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 Правы чалавека, погляд у свет.
22.05 "Чалавек мора".
22.55 Стадыён.
23.20 Планета "АРТ".

ГРТ

15.55 "Паветраныя замкі".
17.00, 22.50 Навіны.
17.25 "Тайна аланецкага каравана". Спецрэпартаж.
17.45 Чакай мяне.
18.40 "Хто хоча стаць мільянерам?".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час. Інфармацыйны канал.
20.50 Баявік "Спынены палёт: Тысячагоддзе".
23.05 "На футболе" з Віктарам Гусевым.

РАСІЯ

16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Сетка".
18.00 "Камісар Рэкс".
19.30 Весткі—Масква.
19.50 "Аперацыя атрада "Дэльта-3". Маст. фільм.
21.35 Міхаіл Жванецкі. "Простыя рэчы".
22.30 Весткі—Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 "Над цёмнай вадой". Маст. фільм.
0.45 "Спорт за тыдзень".
1.45 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.00 Праграма перадач.
7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Маўглі". Мультфільм.
9.15 Тым часам.
9.40 Дзікая прырода. "Арангутаны". Дак. фільм.
10.30 "Эмілі".
11.40 "Іванава дзяцінства". Маст. фільм.
13.45 "Кветачка-сяміцвецік". "Дудачка і гарлачык".
14.15 Сферы. Міжнародны агляд.
15.00 Навіны.
15.10 Кіно — дзецям. "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 "Прыгоды Мурзілкі". "Прамудры пячкур". Мультфільм.
16.10 Звышнавука. "Паляўнічыя за скарбамі".
16.35 "Эмілі".
17.40 "Свет авіяцыі". Тэлечасопіс.
18.05 "Зоркі белых начэй". Перадача 1-я.
18.35 "Пра час і пра сябе". Уладзімір Дашкевіч.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.50 "Мы марылі пра мір". Дак. фільм.
20.25 Пасля навін...
20.45 "Страсці ў маі". Маст. фільм.
22.30 Ад кінаавангарда да відэаарта. "Хатняе кіно".

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай". Інфармацыйная праграма.
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50, 9.25 "Помста без граніц".
9,00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
10.25 "Адзін дзень". Праграма К. Набутава.
11.30 "Батальёны просяць агню".
13.30 Стары тэлевізар.
14.40 Лялькі.
15.35 Крымінал.
15.50 Супербаявік "Смяротная бітва".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 Дэтэктыў "Што сказаў нябожчык".
20.15 "Крымінальная Расія". "Як украсці мільярд".
21.50 "Помста без граніц".
23.25 "Паўшыя анёлы-2".

СТБ

16.00 Інфармацыйная праграма "168 гадзін Мінска".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 "Па напрамку". Музычна-забаўляльная праграма.
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
19.45 "Віртуальны свет".
19.55 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Харватыя — адрыятычная казка".
20.00 "МЭШ".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 "Кіно": Элі, Шыдзі, Дэвід Кэрэдзін у трылеры "Цэйтнот".
0.15 Навіны СНД.
0.30 Футбольны кур'ер.

АЎТОРАК, 19 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.45 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Стадыён.
10.00 Дак. серыял "Музей Арсе". Фільм 3-ці. "Мастацтва і горад".
11.10 "Чалавек мора".
12.05 Тэленавігатар.
12.30 Арсенал. Праграма пра армію.
13.20 Маст. фільм "Выклікаю агонь на сябе". 2-я серыя.
14.35 Сфера. Навукова-папулярная праграма.
15.10 "Казкі бацькі Кастара".
15.20 "Усе на арбіту!". Пазнавальны серыял для дзяцей.
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "5х5". Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.35 "Масква—Мінск".
18.55 Баявік "Гідрасфера".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.55 "Чалавек мора".
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 Ток-шоу "Будні". "Не трэба смеціць".

ГРТ

14.00, 17.00, 23.00 Навіны.
14.20 Цар гары.
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй.
15.20 Мультсерыял "Пакемон".
15.45 Вясёлыя гісторыі ў часопісе "Ералаш".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.25 Рускі экстрым.
17.55 Як гэта было. Запасная сталіца. 1942 год.
18.45 "Зала чакання".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час. Інфармацыйны канал.
20.50 Камедыя "Берагі".
22.25 Праграма "Цывілізацыя".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 Маст. фільм "Аперацыя атрада "Дэльта-3".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Простыя ісціны".
17.00 "Сетка".
18.00 "Камісар Рэкс".
19.30 Весткі—Масква.
19.50 Камедыя "Разборлівы жаніх".
21.45 Сатырычны кіначасопіс "Фіціль".
22.30 Весткі—Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Мужчына і жанчына. "Рэцэпт ідэальнага шлюбу".
23.45 Дэтэктыў. "Шантаж".

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Захоп улады Людовікам XIV". Маст. фільм.
9.10 С. Франк. Прэлюдыя, харал і фуга.
9.30 "Свет авіяцыі".
9.55 "Па напрамку да Лазурнага берага". Дак. фільм.
10.30 "Эмілі".
11.40 "Навошта чалавеку крылы". Маст. фільм.
13.00 "Век мой, звер мой". Ю. Каюраў чытае вершы рускіх паэтаў".
13.45 "Разам з Фафалем".
13.55 "Казка пра цара Салтана".
14.30 Стары патэфон. "Лебядзінае возера".
15.00 Навіны.
15.10 Кіно—дзецям. "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.40 "Справа жыццёвая".
16.10 "Мы прыйшлі з мора".
16.35 "Эмілі".
17.40 "Ноу-хау".
17.50 "З канцэртнай залы". Спявае Н. Усенбаева.
18.15 "Цытаты з жыцця". Акадэмік Мікалай Шчапаў.
18.55 "Вячэрняя казка".
19.05 "Ох, ужо гэтыя дзеткі".
19.50 Гала-канцэрт лаўрэатаў IX Міжнароднага конкурсу артыстаў балета і харэографаў.
20.40 Пасля навін...
21.00 Працяг Гала-канцэрта лаўрэатаў IX Міжнароднага конкурсу артыстаў балета і харэографаў.
21.50 "Па напрамку да Лазурнага берага". Дак. фільм.
22.15 Сцэнаграма. Праграма пра тэатр.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай". Інфармацыйная праграма.
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Помста без мяжы".
10.25 Крымінал. "Чыстасардэчнае прызнанне".
11.30 "Батальёны просяць агню".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 "Смяротная бітва".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 "Што сказаў нябожчык".
20.15 Зусім сакрэтна. Інфармацыя да роздуму.
21.50 "Помста без мяжы".
23.25 Маст. фільм "Лені".

СТБ

6.00 "Жалезны чалавек".
6.30 "Дыпладокі".
7.00 Навіны СНД.
7.20 Аўтапанарама.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 Навіны.
8.45 Трылер "Цэйтнот".
10.35 "Віртуальны свет".
11.05 Маст. фільм "Крыжаносцы". 1-я серыя.
12.55 "1/52". Спартыўны агляд.
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
16.00 "Жалезны чалавек".
16.30 "Дыпладокі".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 Гараскоп СТБ.
17.50 "Кінаафіша Мінска".
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
19.45 "Віртуальны свет".
19.55 "Культурнае жыццё Мінска".
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Баявік "Лязо".
0.25 Навіны СНД.
0.40 Маст. фільм "Крыжаносцы", 1-я серыя.

СЕРАДА, 20 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.25 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10, 15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Сутнасць. Духоўная праграма.
10.00 Дак. серыял "Музей Арсе". Фільм 4-ы "Новае мастацтва".
11.10 "Чалавек мора".
12.00 VI Нацыянальны фестываль беларускай паэзіі і песні "Маладзечна-2001". Канцэрт Дзяржаўнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І. Жыновіча.
13.20 Маст. фільм "Выклікаю агонь на сябе". 3-я серыя.
15.10 "Казкі бацькі Кастора".
15.20 "Усе на арбіту!".
16.05 "5х5". Інфармацыйна-забаўляльная праграма для страшакласнікаў.
17.00 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.30 Саюзнае веча. Інфармацыйна-публіцыстычная праграма.
19.00 Ваенная драма "Праверка на дарогах".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.55 "Чалавек мора".
23.00 Крымінальнае дасье.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.25 Навіны.
8.15, 15.55 "Паветраныя замкі".
9.15, 18.40 "Зала чакання".
10.15 Пакуль усе дома.
10.50 Бібліяманія.
14.20 Покліч джунгляў.
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй.
15.20 "Пакемон".
15.45 Вясёлыя гісторыі ў часопісе "Ералаш".
17.25 "Усе падарожжы каманды Кусто". "Рыба, паглынуўшая Іону".
17.55 Чалавек і закон.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час. Інфармацыйны канал.
20.50 Прыгодніцкі фільм "Адзін шанц з тысячы".
22.25 Фільм "Справа" Артура Макарава.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 Камедыя "Разборлівы жаніх".
10.30 "Санта-Барбара".
16.20 Футбол. Фінал Кубка Расіі. "Лакаматыў" (Масква) — "Анжы" (Махачкала). Трансляцыя са стадыёна "Лужнікі".
19.30 Весткі—Масква.
19.50 Маст. фільм "Краіна глухіх".
22.30 Весткі—Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Вялікі рэпартаж РТР. "Жыццё лейтэнанта Паўлава".
23.20 Баявік "Кікбоксер II".
1.05 Гарачая дзесятка.
2.00 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.05 "Мы прыйшлі з мора".
9.30 "Чырвоная капэла". Дак. фільм.
10.25 "Эмілі".
11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Жураўушка". Маст. фільм.
13.00 А. Валодзін. "На зямлі патрымайце мяне". Чытае Э. Вітарган.
13.45 "Разам з Фафалем".
13.55 "Казка казак".
14.30 Стары патэфон. "Подых у сцюжу".
15.00 Навіны.
15.10 Кіно — дзецям. "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 "Вяртанне з Алімпа".
16.00 Усе суры Карана.
16.10 "Рэпін малюе Талстога". "Была б жывая Расія". Дак. фільм.
16.40 "Эмілі".
17.40 "Расійскі кур'ер". Аланец (Рэспубліка Карэлія).
18.05 Хто мы? "Рэформы па-руску".
18.30 Магія кіно.
18.45 Тайны партрэтнага фае. Алег Барысаў. Аўтарская праграма А. Смелянскага.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.50 "Чырвоная капэла". Дак. фільм.
20.45 Пасля навін...
21.05 Апокрыф. "Фізікі і лірыкі". Аўтарская праграма В. Ерафеева.
21.30 "Час адпачынку з суботы да панядзелка". Маст. фільм.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Помста без мяжы".
10.10 Вялікія бацькі.
10.35 "Асяроддзе". Экалагічная праграма.
11.25 Камедыя "Тры таварышы".
13.25 Без рэцэпта.
13.50 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 "Смяротная бітва".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 "Што сказаў нябожчык".
20.15 "Расліннае жыццё". Праграма Паўла Лабкова.
21.50 "Помста без мяжы".
23.25 Камедыя "Каханне ў лугах".

СТБ

6.00, 16.00 "Д'ябальчык".
6.30, 16.30 "Прыгоды стэпавага мышаняці".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
8.45 Камедыя "Бімболэнд".
10.35 Інфармацыйна-пазнавальная праграма "Еўропа сёння".
10.55 "Віртуальны свет".
11.05 Гістарычны фільм "Крыжаносцы". 2-я серыя.
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30, 17.30 Навіны СТБ.
13.45 "Пляж".
14.45 "Марш Турэцкага".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.45 Гараскоп СТБ.
17.50 "Культурнае жыццё Мінска".
18.00 "Раузан".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
19.45 "Віртуальны свет".
19.55 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Харватыя — адрыятычная казка".
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Драматычны трылер "Ліфт-забойца".
0.15 Навіны СНД.
0.30 Гістарычны фільм "Крыжаносцы", 2-я серыя.

ЧАЦВЕР, 21 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18,00, 23.55 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 Мультыклуб.
10.00 Дак. серыял "Музей Арсе". Фільм 5-ы "Імпрэсіянізм".
11.10 "Чалавек мора".
12.00 Вялікае снеданне.
12.30 25-ы кадр.
13.15 Маст. фільм "Выклікаю агонь на сябе".
14.25 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.10 "Казкі бацькі Кастора".
15.20 "Усе на арбіту!". Пазнавальны серыял для дзяцей.
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "5х5".
17.00 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.35 "Тайныя спружыны палітыкі". Аўтарская праграма Юрыя Азаронка.
19.00 Маст. фільм "Вайна пад дахамі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.55 "Чалавек мора".
22.50 Спорт-кур'ер.
23.00 "Сад мары". Перадача для дачнікаў.
23.30 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.00 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 Шматсерыйны фільм "Зала чакання".
10.15 Дакументальны дэтэктыў. "Уцёкі з пекла". Справа 2000 года.
10.50 Бібліяманія.
14.20 Праграма "100%".
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй.
15.20 Мультсерыял "Пакемон".
15.45 Вясёлыя гісторыі ў часопісе "Ералаш".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.25 Прэм'ера дак. фільма "Засталася адна Таня".
17.55 А. Гардон і У. Салаўёў у праграме "Працэс".
18.40 Шматсерыйны фільм "Зала чакання".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час. Інфармацыйны канал.
20.50 Адкрыццё XXIII Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю.
21.50 Маст. фільм "Жыццё цудоўнае".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 Маст. фільм "Краіна глухіх".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Вечар памяці Святаслава Фёдарава".
18.00 "Камісар Рэкс".
19.30 Весткі-Масква.
19.50 Камедыя "Тры плюс два".
21.30 Вялікі рэпартаж РТР. "У спісах... значыцца".
22.30 Весткі—Масква.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 "И дольше века..." Дакументальна - публіцыстычная праграма Уладзіміра Малчанава. Лучана Паваро-ці.
23.35 Крымінальная драма "Злачыннае сумленне".
1.30 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.00 Праграма перадач.
7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Чалавек з акардэонам". Маст. фільм.
9.05 "Справа жыццёвая".
9.30 "Пырскі шампанскага". Дак. фільм.
10.05 І. Стравінскі. "Вясна свяшчэнная". Дырыжор У. Федасееў.
10.40 "Эмілі".
11.40 "Калі наступае верасень...". Маст. фільм.
13.05 С. Пракоф'еў. "Рамэо і Джульета".
13.45 "Васіліса Прыгожая", "Васіліса Мікулішна". Мультфільмы.
14.30 "Я з вогненнай вёскі". Э. Клімаў.
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 "Апошні пялёстак". Мультфільм.
16.10 Да 60-годдзя В. Залатухіна. "Салдатушкі — бравыя рабятушкі". Канцэртная праграма ў выкананні В. Залатухіна.
16.35 "Эмілі".
17.40 Шляхі Гасподні... "Зямная ноша Серафіма".
18.05 "Улада факта".
18.20 "Час музыкі". Тэлечасопіс.
18.45 Парыжскі часопіс. "Аляксандр Гінзбург. Чалавек легенды".
19.10 "Вячэрняя казка".
19.50 "Пырскі шампанскага". Дак. фільм.
20.20 Пасля навін...
20.40 "Старая пласцінка". Мультфільм.
21.00 "Джазафрэнія".
21.25 "Чалавек з акардэонам". Маст. фільм.
23.20 Праграма перадач.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
5.00, 5.30, 6.00, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 "Вялікія грошы".
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 Камедыйны дэтэктыў "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
9.25 "Помста без граніц".
10.25 Кватэрнае пытанне.
11.30 "Батальёны просяць агню".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.35 Крымінал.
15.50 Супербаявік "Смяротная бітва".
16.50 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.30 Герой дня.
18.45 Крымінал.
19.05 Камедыйны дэтэктыў "Што сказаў нябожчык".
20.20 Прафесія — рэпарцёр.
21.50 "Прафесіяналы".
23.10 "Сёння".
23.35 "Ракавое захапленне". Маст. фільм.

СТБ

6.00 "Д'ябальчык".
6.30 "Прыгоды стэпавага мышаняці".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
8.45 Трылер "Ліфт-забойца".
10.35 "Дыскаверы" на СТБ.
10.55 "Віртуальны свет".
11.05 "Дэстры зноў у сядле". Маст. фільм.
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
16.00 "Д'ябальчык".
16.30 "Прыгоды стэпавага мышаняці".
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 Гараскоп на СТБ.
17.50 "Культурнае жыццё Мінска".
18.00 "Раузан"
19.00 "Экзотыка".
19.15 "Рамонт".
19.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
19.45 "Віртуальны свет".
19.55 "Культурнае жыццё Мінска".
20.00 "МЭШ". Камедыйны серыял.
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Марш Турэцкага".
22.10 Крымінальная драма "Бязмежжа".
0.20 Навіны СНД.
0.35 "Дэстры зноў у сядле". Маст. фільм.

ПЯТНІЦА, 22 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 0.50 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.53 Выпускны экзамен па фізіцы за курс сярэдняй школы.
9.10 Дак. фільм "Святыні беларускай зямлі. Брэсцкая крэпасць".
9.30 Маст. фільм "Вянок санетаў".
11.15 Фестываль "Салдацкая песня".
12.30 "Я, пяты форт, сведчу". Дак. фільм.
13.25 Маст. фільм "Заўтра была вайна".
15.20 "5х5".
16.20 "Аповесць пра сапраўднага чалавека". Маст. фільм.
18.20 Зона Ікс.
18.30 Свет і мы.
18.55 Дак. фільм "...Я, лейтэнант Махнач".
19.25 "Бессмяротны гарнізон". Маст. фільм.
21.00 Панарама.
22.00 "Сыны ідуць у бой". Маст. фільм.
23.40 Спорт-кур'ер.
23.55 "Сустрэча ў Траецкім".
0.20 Тэлевізійны Дом кіно. X Міжнародны кінафестываль "Залаты Віцязь".

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 22.50 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Зала чакання".
10.15 Р. Чухрай у праграме "Жыццё выдатных людзей".
10.50 Бібліяманія.
14.20 Маст. фільм "Смелыя людзі".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.25 "Людзі 1941 года". Прэм'ера фільма М. Хуцыева.
18.40 Поле цудаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.55 Фільм "Уварванне".
22.40 Дзённік Маскоўскага кінафестывалю.
23.05 Маст. фільм "Вялікія ўцёкі".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Камедыя "Тры плюс два".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Фестываль салдацкай песні.
18.00 "Камісар Рэкс".
19.30 Весткі-Масква.
19.50 "Беларускі вакзал". Маст. фільм.
21.30 "Атрад спецыяльнага прызначэння". Маст. фільм.
22.45 Дак. фільм.
23.40 "Трайная праверка". Маст. фільм.

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Дваццаць дзён без вайны". Маст. фільм.
9.35 "Сны волатаў". Дак. фільм.
10.25 "А потым было жыццё". Монаспектакль.
11.40 "Чакай мяне". Маст. фільм.
13.05 Г. Ахматава. "Рэквіем". Чытае М. Казакоў.
13.45 "Разам з Фафалем".
13.55 Мультфільм.
14.25 "Мікрафон уключаны". Ю. Левітан.
15.00 Навіны.
15.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсан".
15.35 Мультфільм.
16.20 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга.
16.45 Вуліца майго дзяцінства.
17.00 "Сенсацыя! Сенсацыя? Сенсацыя...".
17.40 "Тэатр ваенных дзеянняў". У. Этуш.
18.10 "Памяці паўшых". Трансляцыя з Вялікай залы Маскоўскай кансерваторыі.
19.20 "Вячэрняя казка".
19.50 "Сны волатаў". Дак. фільм.
20.45 Пасля навін...
21.05 "Дваццаць дзён без вайны". Маст. фільм.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.35 Крымінал.
5.35, 6.50 Вялікія грошы.
5.45, 7.20 У запас.
6.20, 7.40 Карданны вал.
7.50 "Што сказаў нябожчык".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 "Прафесіяналы".
10.25 "Падарожжы натураліста".
11.30 "Батальёны просяць агню".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.30 "Вуліца Сезам".
15.55 Супербаявік "Смяротная бітва".
16.55 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
18.35 Крымінал.
19.00 "Свята". Маст. фільм.
21.50 "Жаночы погляд".
22.35 Маст. фільм "Рытм".

СТБ

6.00 Мультфільм.
6.30 Мультфільм.
7.00 "Сімпсаны".
7.30 Музыка на СТБ.
7.45 "Выпадковы сведка".
8.15 "Святло і цень".
8.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
8.45 Драма "Як быць каханай".
10.35 "Дыскаверы" на СТБ.
10.55 "Віртуальны свет".
11.05 Драма "Тыя, хто ідуць на смерць".
13.20 "Кінаафіша Мінска".
13.30 Навіны СТБ.
13.45 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
14.00 "Пляж".
15.00 "Марш Турэцкага".
16.00 Мультфільм.
16.30 Мультфільм.
17.00 "Дракоша і кампанія".
17.30 Навіны СТБ.
17.45 Музычна-забаўляльная праграма. 18.00 "Раузан".
19.00 "Сакрэтны батальён". Дак. фільм.
19.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
19.45 "Віртуальны свет".
19.55 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Харватыя — Адрыятычная казка".
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Чорны пакой". Маст. фільм.
22.05 "Беларуская капітуляцыя". Дак. фільм.
23.45 Навіны СНД.
23.00 "Камандзір шчаслівай "Шчукі". Маст. фільм.
1.10 Драма "Тыя, хто ідуць на смерць".
3.20 Музычна-забаўляльная праграма.

СУБОТА, 23 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.10 Сутнасць.
7.35 Дак. фільм пра франтавых кінааператараў.
8.30 Здароўе.
9.10 "Пакахантас".
9.35 Прэм'ер-парад.
10.05 "Усё нармальна, мама!". 10.35 Сад мары.
11.05 Мультыклуб.
11.30 "Кувалда".
12.00 Каралеўскае паляванне. 12.25 Мультфільмы.
12.55 Дак. фільм да 70-годдзя БелЭнерга.
13.35 "25 градусаў на Поўдзень".
14.30 Сталіца.
15.15 Меладрама "Я вам больш не веру".
17.00 КВЗ. 1/4 фінала Еўралігі.
18.25 З дакладных крыніц.
19.20 "Жулі Леско".
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 "Тайныя спружыны палітыкі".
22.20 Драма "Марыяна Укрыя".
0.05 **Дзюдо. Міжнародны турнір**

ГРТ

6.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
6.15 "Пяшчотны яд".
7.05 Праграма "100%".
7.30 Слова пастыра.
7.45 Іграй, гармонік любы!
8.15 "Паскораная дапамога".
8.50 Бібліяманія.
9.10 Смак.
9.30 "Смехапанарама".
10.05 Героі Брэсцкай крэпасці ў фільме "Я — рускі салдат".
11.55 Здароўе.
12.40 Тэлеканал "Добры дзень".
13.45 Гісторыя аднаго шэдэўра.
14.10 "Дзяўчаты з характарам".
15.10 Дысней-клуб.
15.35 "Сярэбраны шар".
16.15 У свеце жывёл.
17.15 Л. Доліна ў фільме-канцэрце "Па-новаму жыць".
18.30 Дэтэктыў "Ахвяра прыгажосці".
20.00 Час.
20.40 Камедыя "Пасведчанне на права жыхарства".
22.40 Дзённік Маскоўскага кінафестывалю.
22.50 Трылер "Перавал Мілера".

РАСІЯ

6.00 "Пралог Вялікай Айчыннай вайны. Міфы і факты". Частка 2-я.
6.35 "Дыялогі пра рыбалку".
7.05 "Тарзан. Гісторыя прыгод".
7.45 "Тэлепузікі".
8.10 "Залаты ключ".
8.30 Камедыя "Пра бізнесмена Фаму".
9.55 Добрай раніцы, краіна!
10.40 "Сто да аднаго".
11.30 Сам сабе рэжысёр.
12.00 Маст. фільм "Згублены свет. Уцёкі з рая".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Муз. фільм "Матрос з "Каметы"".
15.00 "Прэс-клуб".
15.45 "Міжнародная панарама з А. Гурновым.
16.30 "Нацыянальны даход".
17.00 Мая сям'я.
17.55 "Аншлаг".
19.35 "Гарадок".
20.15 Баявік "Крутыя".
22.25 "Баль выпускнікоў-2001. Трансляцыя з ДЦКЗ "Расія".
0.10 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".
1.20 "Баль выпускнікоў-2001". Працяг трансляцыі.

КУЛЬТУРА

9.05 "Бусляня".
9.30 "Мой цырк".
9.55 Мультфільм.
10.20 Архітэктурная галерэя.
10.35 "Аповесць пра сапраўднага чалавека". Маст. фільм.
12.10 Палацавыя тайны.
12.40 Падарожжы музыканта.
13.00 Залаты п'едэстал.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Тэатральны летапіс XX стагоддзя.
14.10 Мультфільмы.
14.35 "Музыкальныя дамы".
15.05 Да 55-годдзя А. Кайданоўскага. "Драма на паляванні". 1-я серыя.
16.15 "Драма на паляванні". 2-я серыя.
17.30 Сферы.
18.10 Я. Несцярэнка. Тэатр аднаго спевака.
18.50 "Вячэрняя казка".
18.55 Мультфільм.
19.25 "Ад золкаў чэрвеньскіх". Дак. фільм.
20.15 У вашым доме.
21.20 "Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё".
21.25 "Блеф-клуб".
22.00 "Жанчына і мужчына. Гісторыя спакушэння". Маст. фільм.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
7.20 "Новыя прыгоды супермэна".
8.20 "Расліннае жыццё".
9.20 Крымінал. "Шчырае прызнанне".
9.50 Кватэрнае пытанне.
10.25 "Палундра".
11.25 Вялікія грошы.
12.05 Маст. фільм "Вертыкаль".
13.45 Прафесія — рэпарцёр.
14.05 Фільм-канцэрт. "Успомнім іх сёння...".
15.30 Без рэцэпта.
16.10 "Я і мой сабака".
16.50 "Ілюзія забойства".
18.40 Баявік "Смяротная зброя".
21.50 Баявік "Юка".
23.50 Маст. фільм "Карназаўр".

СТБ

6.30 Музычны канал.
7.00 Мультфільм.
7.30 "Хіткліф".
8.00 "Сімпсаны".
8.30 Музыка на СТБ.
8.50 "Дыскаверы" на СТБ.
9.20 "Камандзір шчаслівай "Шчукі". Маст. фільм.
11.30 "Як не з гэтага свету". 15-я і 16-я серыі.
12.30 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
12.45 Аўтапанарама.
13.15 Камедыя "Па сямейных абставінах". 1-я серыя.
15.15 "Неверагодны Халк".
15.45 "Хіткліф".
16.15 "Экзотыка".
16.30 "Рамонт".
16.45 "Добры дзень, доктар".
17.15 Баявік "Лэдзі-Дракон-2". 19.30 "Гадзіна пік".
20.30 "Яе звалі Нікіта".
21.30 Баявік "Экспрэс "Лавіна".
23.30 Трылер "Гульня Прарока".
1.50 Начны музычны канал.

НЯДЗЕЛЯ, 24 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00 "Жулі Леско".
8.35 "Аграсвет".
9.00, 15.00 Навіны.
9.15 "Пакахантас".
9.40 "Адысея каманды Кухто".
10.15 "Усё нармальна, мама!".
10.50 Вялікае снеданне.
11.20 "Славянскаму базару ў Віцебску — 10 гадоў".
12.15 Арсенал.
12.45 "Магчыма, яны звар'яцелі".
13.20 "25 градусаў на Поўдзень".
14.20 "І іншыя афіцыйныя асобы".
14.30 25-ы кадр.
15.10 "Сустрэча ў Траецкім".
15.35 Крымінальнае дасье.
16.05 Маст. фільм "Мёртвы сезон". 1-я і 2-я серыі.
18.25 Відэафільм да 60-годдзя Баранавіцкага авіярамонтнага завода.
18.50 Планета "АРТ".
19.20 Тэленавігатар.
19.40 Тэлебарометр.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спорт-кур'ер.
21.00 Трылер "Твін Пікс: Агонь, ідзі са мной".
23.20 Зоркі Канскага кінафестывалю ў праграме "Новая калекцыя".
23.50 Дзюдо. Міжнародны турнір класа "А". Жанчыны.
0.20 Водналыжны спорт.

ГРТ

6.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
6.10 "Пяшчотны яд".
7.05 Армейскі магазін.
7.35 Дысней-клуб.
8.00 Ранішняя зорка.
8.50 Бібліяманія.
9.10 "Бесталковыя нататкі" з Дзм. Крыловым.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Маст. фільм "Палёты ў сне і наяве".
11.55 Ранішняя пошта.
12.25 Клуб падарожнікаў.
13.05 "Эх, Сямёнаўна!".
13.45 Скарбы Крамля.
14.10 "Дзяўчаты з характарам".
15.05 Дысней-клуб.
15.35 "Разумніцы і разумнікі".
16.00 Жывая прырода.
17.20 "З лёгкай парай!".
17.50 Маст. фільм "Фанфан-цюльпан".
19.45 Баявік "Містэр Крутой".
21.30 Часы.
22.50 Дзённік Маскоўскага кінафестывалю.
23.00 Трылер "Прызнанне камісара паліцыі пракурору рэспублікі".

РАСІЯ

6.00 "Пралог Вялікай Айчыннай вайны. Міфы і факты". Частка 3-я.
6.40 Мультфільм.
7.50 Рускае лата.
8.40, 17.55 "ТБ Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна!
10.00 "Аншлаг".
10.55 "Гарадок".
11.30 Федэрацыі.
12.10 Парламенцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Дыялогі пра жывёл.
14.05 "Вакол свету".
14.50 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".
17.00 "Люстэрка".
18.05 Прыгодніцкі фільм "Тайна старадаўняй грабніцы".
21.35 "Асноўны інстынкт". Маст. фільм.
0.05 "Прорва". Маст. фільм.

КУЛЬТУРА

9.05 "Чыпаліна. Cipollino". Маст. фільм.
10.25 Экспедыцыя "Чыж".
10.50 Машына часу.
11.20 Праграма мультфільмаў.
11.55 "Бабуліны рэцэпты".
12.05 "Графаман".
12.30 Стагоддзе рускага музея.
13.00 "Наўздагад".
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Тэатральны летапіс XX стагоддзя.
14.10 "Прасніся і забі". Маст. фільм.
15.40 Тым часам.
16.10 "Што рабіць?".
17.00 Мультфільм.
17.25 На V форуме кінематаграфістаў СНД і краін Балтыі.
18.05 XX стагоддзе. Выбранае.
18.30 "Вячэрняя казка".
18.40 "Ох, уж гэтыя дзеткі".
18.55 "Жонка булачніка". Маст. фільм.
20.25 "Смеханастальгія".
21.20 "Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё".
21.25 "Хто там...".
21.50 "Рычард III". Маст. фільм.

НТБ

7.00, 11.00 Сёння.
7.20 "Новыя прыгоды супермэна".
8.20 "Жаночы погляд".
9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
9.15 Маст. фільм "Вясна на Зарэчнай вуліцы".
11.00 Сёння.
11.25 Камедыя "Пакроўскія вароты".
13.50 Надоечы-79.
15.30 Падарожжы натураліста. 16.10 Вялікія бацькі.
16.50 "Ілюзія забойства".
18.40 Лялькі.
18.55 Баявік "Спецыяліст".
21.05 Камедыя "Хачу ў турму".
23.10 Маст. фільм "Карназаўр-2".

СТБ

6.30 Музычны канал.
7.00 "Неверагодны Халк".
7.30 "Хіткліф".
8.00 "Гадзіна пік".
9.00 Аўтапанарама.
9.20 Баявік "Лэдзі-Дракон-2". 11.30 "Яе звалі Нікіта".
12.30 Музыка на СТБ.
12.45 "Добры дзень, доктар".
13.15 "Па сямейных абставінах". 2-я серыя.
15.15 "Неверагодны Халк".
15.45 "Хіткліф".
16.15 "Кірава, 17".
16.30 "Кінаафіша Мінска".
16.45 "Клуб "Белы папугай".
17.15 Баявік "Мае шчаслівыя зоркі".
19.30 Інфармпраграма "168 гадзін Мінска".
20.30 "Сакрэтныя матэрыялы". 21.30 Трылер "Час падзення".
23.30 Меладрама "Мужчына як жанчына".
1.40 Начны муз. канал.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намесніка галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі —36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Святлана МІЦКЕВІЧ.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №3353
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 15.6.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.